
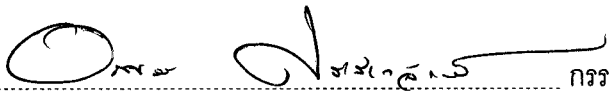

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของ
ครัวเรือนเกษตร กรณีศึกษา:เกษตรกรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดนครราชสีมา

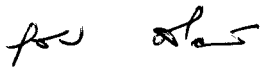
ชื่อและนามสกุล นางตติยา ศรีสถลมารค
แขนงวิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจามันท์

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจามันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรพวรรณ ศรีเสาวลักษณ์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์สุนีย์ ศิลพิพัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
วันที่ 20 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2550

ชื่อการศึกษา **ค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร**

กรณีศึกษา: เกษตรกร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ศึกษา นางศศิตา ศรีสถลมารค **ปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต**

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจามันท์ **ปีการศึกษา 2550**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร และ (3) ศึกษาปัญหา และอุปสรรคการออมของครัวเรือนเกษตร

ในการศึกษาใช้ข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลปฐมภูมิมาจากแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาร่างขึ้น เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขนาดตัวอย่างจากการคำนวณ 98 ตัวอย่างเพื่อให้เกิดการกระจายของข้อมูลได้เพิ่มขนาดตัวอย่างเป็น 108 ตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์หลายตัวแปร โดยวิธีการถดถอยโลจิสติกส์ แบบ ไบนารี โลจิสติกส์

ผลการศึกษา พบว่า (1) พฤติกรรมในการออมเงิน เกิดจากความตั้งใจในการออมมากกว่าแรงจูงใจจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก (2) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ แนวโน้มในการออม พื้นที่ทำกิน และรายได้นอกภาคการเกษตร แสดงถึงการที่เกษตรกรมีพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้น มีรายได้นอกภาคการเกษตรเข้ามาเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มสูงขึ้นและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการออมเงินที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน (3) ปัญหาและอุปสรรคในการออม เกิดจากรายได้จากการประกอบอาชีพไม่แน่นอน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและค่าเล่าเรียนบุตรสูงขึ้น

คำสำคัญ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากความเอื้อเฟื้อและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจามันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาและประธานกรรมการ การสอบค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำปรึกษา และคำแนะนำ ข้อบกพร่องที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พอพันธ์ อูทยานนท์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ เพิ่มเติมเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ศรีเสาวลักษณ์ ที่ร่วมเป็นกรรมการสอบ และให้คำแนะนำเพิ่มเติม รวมทั้งคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ให้แก่ผู้ศึกษา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนสำหรับความช่วยเหลือและกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ตลอดมา

ในท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอมอบประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้แก่บิดามารดา ครอบครัว และเพื่อน ๆ ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อการศึกษาฉบับนี้ทุกท่าน ขอผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ผู้ศึกษาขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

ตติยา ศรีสถลมารค

พฤศจิกายน 2550

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
วรรณกรรมการศึกษา	7
ทฤษฎีเกี่ยวกับการออม	12
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	23
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	24
การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	28
คุณลักษณะ และข้อมูลทั่วไป	28
รายได้ และแหล่งที่มาของรายได้	32
รายจ่ายครัวเรือน และภาระหนี้สิน	35
ทัศนคติต่อการออมเงิน	37
การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	44
สรุปการวิจัย	44
อภิปรายผล	47
ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษา	50
ข้อเสนอแนะ	50
บรรณานุกรม	52
ภาคผนวก	55
การออกแบบ	56
แบบสอบถาม	63
ประวัติผู้ศึกษา	71

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรในแต่ละกลุ่ม	23
ตารางที่ 3.2 ตัวแปร คำจำกัดความ การวัดผล	26
ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตร	30
ตารางที่ 4.2 รายได้ และแหล่งที่มา รายได้จากภาคการเกษตร	33
ตารางที่ 4.3 รายได้ และแหล่งที่มา รายได้จากนอกภาคการเกษตร	34
ตารางที่ 4.4 ภาระหนี้สิน และรายจ่ายครัวเรือน	35
ตารางที่ 4.5 ทักษะคติต่อการออม	38
ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ การถดถอยโลจิสติกแบบ Binary Logistic	41

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ของการออมกับรายได้	14
ภาพที่ 2.2 รายได้ การบริโภค การออมและทรัพย์สินในสมมติฐานวัฏจักรชีวิต	19

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจ และขยายการลงทุนของประเทศ จำเป็นต้องมีเงินลงทุนเป็นจำนวนมาก การสะสมทุนนอกจาก เงินลงทุนจากต่างประเทศที่ได้มาจากการกู้ยืม จากเงินช่วยเหลือ และเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ แหล่งเงินทุนที่สำคัญที่มาจากในประเทศเองคือ เงินออม ทั้งจากภาคครัวเรือน ภาครัฐ และภาคเอกชน การพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศมีผลทำให้ปริมาณเงินในประเทศสูงขึ้นจากเงินไหลเข้า แต่การใช้แหล่งเงินทุนจากต่างประเทศนั้นทำให้เสียผลประโยชน์ในรูปแบบของดอกเบี้ย และถ้าหากการลงทุนในโครงการที่ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก เงินลงทุนจากแหล่งในประเทศไม่เพียงพอจำเป็นต้องกู้ยืมจากต่างประเทศผลก็คือในแต่ละปี ต้องมีภาระจากการใช้คืนเงินกู้และดอกเบี้ยให้กับต่างประเทศในจำนวนที่สูง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการระดมเงินออมจากในประเทศ จึงเป็นวิธีการหนึ่ง ที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้ลดการกู้ยืมจากต่างประเทศ และมีเงินลงทุนจากแหล่งเงินทุนภายในประเทศเอง นอกจากนี้ความต้องการที่จะขยายการลงทุน เพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เงินลงทุนยังมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้ประชาชนอยู่ดีกินดีกว่าที่เป็นอยู่ ประเทศไทยจึงต้องการเงินลงทุนเป็นจำนวนมากเพื่อใช้ในโครงการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเทคโนโลยีความทันสมัย และต้องการเป็นศูนย์กลางทางการค้าในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อความต้องการเงินลงทุนเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศมีความต้องการสูง ถึงแม้ว่าปริมาณการออมจะค่อนข้างสูงแต่เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการใช้เงินลงทุนค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบการออมกับการลงทุนแล้วถือว่าปริมาณการออมของไทยค่อนข้างต่ำ

ในอดีต ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ปี 2540 ระดับการออมน้อยกว่าการลงทุนเนื่องจากความต้องการในการลงทุนสูง ทำให้การออมตามไม่ทันการลงทุน หลังจากช่วงวิกฤติเศรษฐกิจจะระดับการออม นั้นสูงกว่าการลงทุนมาตลอดแต่มีแนวโน้มที่ลดลง เนื่องจากการกระตุ้นทางเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดการขยายการลงทุนและการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น ผลมาจากนโยบายกระตุ้นการใช้จ่าย และบริโภคในช่วงที่ผ่านมา โดยที่การออมของครัวเรือน จะอยู่ในรูปของเงินสดและสินทรัพย์ของการสะสมทุน เช่น บ้าน ที่ดิน พันธบัตร หุ้น ทองคำ เป็นต้น ซึ่งในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2549 อัตราการขยายตัวของค่าใช้จ่ายครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ในสัดส่วนที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้ ส่งผลให้อัตราการออมภาคครัวเรือนเฉลี่ยหดตัวลงจากปี 2547 ถึงร้อยละ 6.90 อย่างไรก็ตามในช่วงครึ่งปีหลังของปี 2549 การออมภาคครัวเรือนคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากความผันผวนทางการเมืองและเหตุการณ์ความไม่สงบ

ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ครัวเรือนไม่มั่นใจในสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงชะลอการใช้จ่าย ประกอบกับทิศทางเงินเพื่อที่ลดลงซึ่งน่าจะส่งผลให้ครัวเรือนมีการออมเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นจึงคาดการณ์ว่าเมื่อสิ้นปี 2549 แล้วการออมในภาคครัวเรือนจะมีสัดส่วนประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับ GDP (วโรทัย โภศลพิศิษฐ์กุล, 2550)

พฤติกรรมการออมมีผลอย่างมาก สำหรับความเป็นอยู่ของเกษตรกร เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นเรื่อยๆ แต่รายได้กลับขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด การลงทุนในปัจจัยการผลิตเป็นการลงทุนที่มีค่าใช้จ่ายสูง เกษตรกรที่มีเงินออมอย่างเพียงพอต่อการลงทุนในแต่ละปีจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายจากดอกเบี้ยในการกู้ยืมเพื่อการลงทุน การออมของครัวเรือนเป็นเครื่องชี้ถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนโดยรวม เพราะการออมจะแสดงถึงผลทางเศรษฐกิจที่ประชาชนได้รับ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามูลค่าการออมของภาคครัวเรือนลดลงจาก 347 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2543 เหลือเพียง 283 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2546 และเริ่มจะเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เป็น 324 พันล้านบาท เมื่อเทียบสัดส่วนการออมต่อรายได้ประชาชาติ มีสัดส่วนร้อยละการออม ต่อรายได้ประชาชาติ ลดลงเรื่อยๆ จากปี พ.ศ. 2538 จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2545 และเริ่มสูงขึ้นใน ปี พ.ศ. 2546 การออมภาคครัวเรือนในระยะหลัง คาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากความผันผวนทางการเมืองและเหตุการณ์ความไม่สงบต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ครัวเรือนไม่มั่นใจในสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงชะลอการใช้จ่าย ประกอบกับทิศทางเงินเพื่อที่ลดลงซึ่งน่าจะส่งผลให้ครัวเรือนมีการออมเพิ่มสูงขึ้น การปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะการออมในประเทศ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการออมกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ และการพึ่งพาตนเองได้ของเกษตรกร

การแก้ไขนอกจากการใช้แนวทางกระตุ้นเพิ่มการส่งออก และประหยัดลดการนำเข้าแล้ว การปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างค่านิยมใหม่ ให้มีความสำคัญกับการออมจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสร้างพื้นฐานเพิ่มการออม (ลดรายจ่าย) ให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ โดยเฉพาะภาคครัวเรือนซึ่งเป็นฐานสำคัญ ที่จะแสดงฐานะและความมั่นคงของครัวเรือน จากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา ทำให้รัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ ในการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยการใช้นโยบายการคลัง บริหารผ่านกองทุนหมู่บ้าน โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร โครงการ SML โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และนโยบายการเงินในการปรับลดอัตราดอกเบี้ย เพื่อให้เกิดการลงทุน และกระตุ้นการใช้จ่ายในการบริโภค จากนโยบายดังกล่าวถึงแม้ว่าสัดส่วนการออมจะเพียงพอต่อการลงทุน แต่การกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่าย ส่งผลกระทบต่อภาคครัวเรือน สภาพแวดล้อมบริบทนิยามที่เพิ่มมากขึ้นทุกขณะ ทำให้การประมาณตน การระมัดระวังการใช้จ่าย และการออมเกิดขึ้นได้ยาก การออมเป็นพฤติกรรมที่ต้องปลูกฝัง ฝึกฝน อดทน และปฏิบัติต่อเนื่อง ทั้งนี้การแก้ไขจะต้องสอดคล้องกับลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจชุมชนของสังคมไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกร คือ ครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยการ

ผลิต เป้าหมายของการผลิตคือ การดำรงเลี้ยงชีพตนเองเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว การผลิตจึงมีลักษณะเพื่อบริโภคในครัวเรือน ผลิตเพื่อขายให้ได้เงินมาดำรงชีวิตและเลี้ยงดูบุตรได้ มากกว่าการผลิตขยายการผลิต (สมคิด พรหมจ้อย, 2546:3) เกษตรกรเป็นอาชีพหลัก ในประเทศไทย และเป็นอาชีพหลักของเกือบทุกชุมชนในสังคมไทย รายได้ของเกษตรกรจะเกิดขึ้นหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ซึ่งตรงข้ามกับรายจ่ายที่เกิดขึ้นทั้งปี และนับวันจะมีรายจ่ายมากขึ้น จากการส่งเสียเลี้ยงดูบุตรในเรื่องการศึกษา ความเป็นอยู่ที่ต้องการยกระดับตนเอง สิ่งของเครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายที่นับวันมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อรายได้ไม่สัมพันธ์กับรายจ่าย การลงทุนเพื่อการผลิตแต่ละครั้งจึงเกิดจากการกู้ยืมเงินทั้งในระบบและนอกระบบ เนื่องจากทุนที่เก็บไว้เพื่อการผลิตได้ถูกใช้จ่ายเพื่อความเป็นอยู่ จึงส่งผลให้การลงทุนเพื่อการผลิตที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งมีต้นทุนสูง ปัญหาหนี้สินจึงตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากตารางที่ 3 แสดงรายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และหนี้สินครัวเรือน จำแนกตามภาค จะเห็นได้ว่า รายได้ รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และหนี้สินครัวเรือน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีค่าเฉลี่ยรายได้ รายจ่ายและหนี้สินครัวเรือน สูงที่สุดกว่าทุกภาค โดยเฉพาะเมื่อเทียบรายได้ รายจ่ายและหนี้สินครัวเรือนกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรมากที่สุดกว่าทุกภาค และมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกร แต่รายได้เฉลี่ยกลับน้อยที่สุดกว่าทุกภาค จากสภาพพื้นที่ที่แห้งแล้ง การประกอบอาชีพโดยการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา มากกว่าการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ทำให้เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบอาชีพการเกษตรจากประสบการณ์ การใช้เครื่องจักรเครื่องมือเพื่อทุนแรงมีน้อย ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเป็นหลักเนื่องจากขาดเงินลงทุน รายได้ที่ได้มานอกจากเก็บไว้เพื่อลงทุนในคราวต่อไป จะไว้ใช้บริโภคครัวเรือน ซึ่งเมื่อเทียบรายได้เฉลี่ย และรายจ่ายเฉลี่ย เหลือเพียงส่วนน้อยเพื่อการออม

ดังนั้นการแก้ปัญหาหนี้สินในเกษตรกร นอกจากความช่วยเหลือจากรัฐบาลในรูปแบบของเงิน การส่งเสริมให้คำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของการออม มีความเชื่อ และร่วมสร้างค่านิยมใหม่ให้เกิดขึ้นกับสังคมไทย คือ วัฒนธรรมการออมภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อ และส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการออม เกิดการปฏิบัติอย่างมั่นคงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและประเทศชาติ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของวันออมแห่งชาติ ซึ่งส่งเสริมให้คนไทยมีนิสัยรักการออมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการที่รัฐบาลใช้นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่ออกมาไม่ว่าจะเป็นอัตราดอกเบี้ย ที่สูงขึ้นหรือได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี และการชี้ให้เห็นถึงการเป็นหลักประกันในยามสูงอายุ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการภาคประชาชน การออมเงินในลักษณะเดียวกับการสมทบทุนแบบประกันสังคมโดยรัฐสมทบเพิ่มให้ ถึงแม้ว่าจะเป็นปัจจัยที่จำเป็นในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการออมก็ตามแต่ไม่ใช่เป็นปัจจัยที่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การออมในระยะยาวได้

ดังนั้น การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร จึงเป็นเรื่องที่น่าจะนำมาศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออม และใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มระดับการออม ซึ่งจะนำมาเพื่อลดปัญหาหนี้สิน แม้ว่าปัญหานี้เสียสละบุคคลจะอยู่ในระดับสูงจากผลพวงภาวะวิกฤติเศรษฐกิจก็ตามแต่ในอนาคตก็มีแนวโน้มที่จะลดลง ดังนั้นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการใช้จ่ายให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ในอนาคต (ยรรยง ไทยเจริญ, 2547)¹ ปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การลดต้นทุนการผลิต และการนำมาซึ่งการพึ่งพาตนเองได้ของเกษตรกร

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการออมของครัวเรือนเกษตรกร

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสถานภาพ
- 3.2 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเพศ
- 3.3 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสมาชิกครัวเรือน
- 3.4 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพื้นที่ทำกิน
- 3.5 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้นอกภาคเกษตร
- 3.6 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้สุทธิ (รายได้ภาคการเกษตร + รายได้นอกภาคการเกษตร – ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน – ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค)
- 3.7 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับภาระหนี้สิน
- 3.8 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับแนวโน้มการออม
- 3.9 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความตั้งใจในการออม

¹ ยรรยง ไทยเจริญ เกษตรคิงส์ อริยปรัชญา และฐิติมา พุชิต (2547) "Rising Thai Household Debt :Assessing Risks and Policy Implications " Bank of Thailand ,November 2004.

4. ขอบเขตของการศึกษา

4.1 **พื้นที่ ขอบเขต** เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร แหล่งที่มาของรายได้ รายจ่าย ภาระหนี้สินและผลกระทบ ปัญหา อุปสรรคในการออมเงินของครัวเรือนเกษตรในเขต อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

4.2 **วิธีการศึกษา** ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้จากการรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท

4.2.1 **ประเภทปฐมภูมิ** เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น จากการสอบถามส่วนงานที่เกี่ยวข้อง และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรใน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา ซึ่งประกอบไปด้วย ครัวเรือนเกษตรใน 5 ตำบล ได้แก่ ต.ท่าช้าง ต.หนองยาง ต.หนองสูงเหนือ ต.ช้างทอง และ ต.พระพุทธ

4.2.2 **ประเภททุติยภูมิ** เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยอาศัยเครื่องมือทางสถิติ การวิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariate Analysis) โดยวิธีการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) แบบ Binary Logistic เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ และแนวโน้มของพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร กลุ่มตัวอย่างเป็นครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การออมของครัวเรือน หมายถึง ส่วนของรายได้ที่เหลือจากการใช้จ่าย

5.2 ครัวเรือนเกษตร หมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีรายได้จากภาคการเกษตรเกินร้อยละ 60

5.3 กลุ่มออมทรัพย์ หมายถึง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ตั้งขึ้นตามแนวคิดของ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นตามแนวคิดของ พระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

5.4 กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลโดยที่รัฐบาลจัดสรรเงินทุนให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาทเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนของชุมชนโดยให้คนในชุมชนบริหารและจัดการกองทุนเอง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรออมของครัวเรือนเกษตร กับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกรออม รวมทั้งแนวทาง และมาตรการส่งเสริมการออม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ และการพึ่งพาตนเองได้ของเกษตรกร

บทที่ 2

วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรครั้งนี้ ได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และผลงานวิจัยอื่นที่มีผู้เคยศึกษาในการวิเคราะห์ บทนี้ได้แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนแรกจะทบทวนวรรณกรรมการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนและครัวเรือนเกษตรในอดีตที่ผ่านมา และส่วนที่สองจะกล่าวถึงทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

1. วรรณกรรมการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร

สนธยา นริสศิริกุล (2535) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การออมครัวเรือนไทยปี พ.ศ. 2517 - 2533 โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิโดยการออกแบบสอบถามจำนวน 560 ชุด โดยสุ่มตัวอย่าง Simple Random Sampling และทำการสุ่มตัวอย่างเป็นรายภาคในปี พ.ศ. 2533 ข้อมูลที่สำรวจคือ ทิศนคติเหตุผล และจุดมุ่งหมายการออมในรูปแบบต่าง ๆ ประเภทเงินออมที่อยู่ในความนิยมของประชาชน และทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least squares) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิปี พ.ศ. 2517 - 2533 ตามแนวคิดทางทฤษฎีการออม ได้แก่ สมมติฐานรายได้ได้สมบูรณ์ของ Keynes สมมติฐานรายได้เปรียบเทียบของ Duesenberry สมมติฐานรายได้ถาวรของ Friedman สมมติฐานวัฏจักรชีวิตของ Ando และ Modigliani และแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของอัตราดอกเบี้ยต่อการระดมเงินออมของ Mckinnon

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามพบว่า เหตุผลในการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินส่วนใหญ่จะคำนึงถึงความปลอดภัย และผลตอบแทนจากการออม เหตุผลในการออมในรูปแบบเงินฝากกับสถาบันการเงินพบว่าเกิดจากความพอใจในด้านบริการต่าง ๆ และความเสถียรที่อาจเกิดขึ้น สำหรับเหตุผลในการออมนอกสถาบันการเงินเนื่องจากได้รับผลตอบแทนมากกว่าการออมในสถาบันการเงิน การออมกับสถาบันการเงินมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นทุนการศึกษา เพื่อรักษาพยาบาลในยามชรา และเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์

ผลการศึกษาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ปัจจัยที่กำหนดการออมของภาคครัวเรือน ได้แก่ รายได้ต่อหัวจากแรงงาน เงินโอนจากต่างประเทศสุทธิ อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ทางการเงิน และจำนวนสาขาของสถาบันการเงินต่าง ๆ ในระบบการเงิน

มงคล ดอนขวา และนุจรี ดอนขวา (2537) ศึกษารูปแบบการกู้ยืม และการออมของครัวเรือนเกษตรกรในชนบทภาคอีสาน:กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ แบบสอบถาม จากนั้นนำมาเพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ในสถาบันการเงิน ซึ่งเสียดอกเบี้ยไม่มากนัก และเป็นเงินกู้ระยะสั้น ไม่เกิน 1 ปี หลักทรัพย์ค้ำประกันก็คือโฉนดที่ดิน และใช้กลุ่มเกษตรกรค้ำประกัน การตัดสินใจในการกู้ยืมมาจากการตัดสินใจของหัวหน้าครอบครัว ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการกู้ยืม
2. การนำเงินออมมาใช้ในการลงทุนเพียง 1 ใน 5 ของเงินลงทุนทั้งหมด ซึ่งเกือบครึ่งหนึ่งของเงินออมทั้งหมด ออมผ่านสถาบันการเงิน
3. แนวโน้มการกู้ยืม เกษตรกรจะพึ่งพาเงินกู้ในระบบมากขึ้น แต่ต้องการกู้เงินระยะยาว และวงเงินมากขึ้น ส่วนแนวโน้มในอนาคตเกษตรกรจะออมเงินผ่านสถาบันการเงิน

สุทิพย์ พิบูลย์ทิพย์ (2538) ศึกษาเรื่องการออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินในประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางสถิติที่หน่วยงานราชการต่าง ๆ รวบรวมได้ระยะเวลาการศึกษาปี พ.ศ. 2521 - 2535

ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่มีสัดส่วนการออมสูงที่สุดในโครงสร้างการออมของประเทศ ปริมาณการออมของครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ลดลง และลักษณะการออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินแตกต่างกัน ดังนี้ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารอาคารสงเคราะห์ ออมเงินด้วยการฝากเงินประเภทต่าง ๆ ส่วนธนาคารออมสิน ออมเงินด้วยการฝากเงิน พันธบัตรออมสิน และสลากออมสิน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ออมเงินด้วยการฝากเงินในรูปแบบตั๋วสัญญาใช้เงิน บริษัทประกันชีวิตออมด้วยการทำกรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทต่าง ๆ สหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์ ออมเงินด้วยเงินฝากและเงินกองทุน นอกจากนี้ยังพบว่า การออมของครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุกสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารอาคารสงเคราะห์สหกรณ์ออมทรัพย์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

เสาวลักษณ์ ธรรมทิปกุล (2538) ศึกษาถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. โดยปัจจัยเหล่านั้นประกอบด้วยรายได้ ทรัพย์สินสุทธิ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน ตลอดจนปัจจัยทางด้านแรงจูงใจในการออมของครัวเรือน ได้แก่ จุดมุ่งหมายในการออมเพื่อเก็บไว้ใช้ใน

ยามเจ็บป่วย ชรา หรือยามฉุกเฉิน และการออมเพื่อการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน หรือเพื่อการลงทุน ในการประกอบอาชีพ การศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least square) ใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง พบว่ารายได้และทรัพย์สินสุทธิเป็นปัจจัยกำหนดการออมของ ครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ไม่มีผลต่อการออม รูปแบบการออมที่สำคัญของครัวเรือน คือการ ออมในรูปทรัพย์สินสภาพคล่อง ได้แก่ การถือเงินสด ผักกักสถาบันการเงิน โดยมีเหตุผลในการออม คือ เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามชรา เจ็บป่วย หรือยามฉุกเฉิน และเพื่อการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน

อรรวรรณ ยี่สาร (2538) ศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนใน กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และต่างจังหวัด โดยแยกประชากร ออกเป็นกลุ่มที่รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/เดือน และกลุ่มรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาท/เดือน ขึ้นไป และคาดการณ์ถึงสัดส่วนการออมต่อรายได้ ของครัวเรือนเมื่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งพยากรณ์แนวโน้มของสัดส่วนการออมต่อรายได้ ของครัวเรือนในอนาคตทั้งใน กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และในต่างจังหวัด โดยใช้ข้อมูลตามโครงการ สสำรวจเงินออมของฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2535/2536 วิเคราะห์โดยใช้สมการ ถดถอยแบบพหุและประมาณการด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบถ่วงน้ำหนัก (weighted least square: WLS) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑลที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/เดือน ได้แก่รายได้ประจำ และรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน อายุ ของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาท/เดือน ขึ้นไป ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน อสังหาริมทรัพย์ เพศชายที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน และระดับการศึกษา ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่อยู่ใน ต่างจังหวัด ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/เดือน ได้แก่รายได้ประจำ และรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน ทรัพย์สินทางการเงินสุทธิ และระดับการศึกษา อาชีพ ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาท/เดือน ขึ้นไปนั้น ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมได้แก่ รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนที่มี การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และคาดการณ์ว่าเมื่อระดับรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น สัดส่วนการออมต่อ รายได้ (average propensity to save: APS) ของครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะสูงกว่า ในต่างจังหวัด

ชัยวุฒิ อิศวรจุกุล (2541) ได้ทำการวิเคราะห์การออมในประเทศไทยโดยใช้แบบจำลอง ทางเศรษฐกิจ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพ โดยแยก อาชีพที่ทำการศึกษาดังออกเป็น 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่อาชีพเกษตรกรรม, ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/ รัฐวิสาหกิจ, ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ, ลูกจ้างภาคเอกชนและรับจ้างทั่วไป นอกจากนี้ยังศึกษาถึง เสถียรภาพในระยะยาวของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน ในการศึกษานี้ได้ใช้ข้อมูลในโครงการ สสำรวจเงินออมของฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทยในปี 2535/2536 ซึ่งทำการสำรวจครัวเรือนทั่ว

ประเทศไทยจำนวน 1,465 ครัวเรือน สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมในแต่ละกลุ่มอาชีพ ใช้การประมาณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ส่วนการดูเสถียรภาพในระยะยาวใช้แบบจำลองเชิงคุณภาพ คือ logit Model

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้แก่ รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และขนาดของครัวเรือน ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจได้แก่รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย และอัตราการพึ่งพิง ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชน ได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว และปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และขนาดของครัวเรือน

ผลการศึกษาในเรื่องเสถียรภาพของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนพบว่า รายได้ประจำ, รายได้ชั่วคราว, เขตที่อยู่อาศัยและอัตราการพึ่งพิง มีคุณลักษณะระยะยาวกับการออมของครัวเรือนแต่ละครัวเรือน

ชารินี ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) ศึกษาถึงปัจจัยสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ในการศึกษาใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการออกแบบสอบถามครัวเรือนจำนวนทั้งสิ้น 434 ตัวอย่าง และข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางสถิติที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดเก็บและรวบรวมไว้ ในศึกษานี้ นอกจากการใช้พรรณนาเพื่ออธิบายถึงลักษณะโดยทั่วไปของพฤติกรรมการออมของครัวเรือนแล้ว ยังใช้วิธีการเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน โดยการสร้างสมการถดถอยเชิงซ้อน เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ในสมการที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่กำหนดการออมภาคครัวเรือนโดยรวมของจังหวัดเชียงใหม่ คือ รายได้ของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน และจำนวนผู้พึ่งพิง โดยที่รายได้มีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน ส่วนจำนวนผู้พึ่งพิง และขนาดของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางตรงกันข้าม แต่เมื่อแยกเป็นเขตเมือง และเขตชนบทพบว่า ในเขตเมืองปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน คือ รายได้ของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิง และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน โดยที่รายได้และจำนวนผู้พึ่งพิงของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนขนาดของครัวเรือนและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

สำหรับในเขตชนบทนั้น ปัจจัยที่กำหนดการออมของภาคครัวเรือนคือ รายได้ของครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิง และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน โดยที่รายได้และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมภาคครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน ส่วนจำนวนผู้พึ่งพิงมีความสัมพันธ์กับการออมภาคครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม

อุสาห์ แซ่มสุวรรณ (2544) ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2527-2541 ในการศึกษาใช้ข้อมูลitudinal ที่รวบรวมจากหน่วยราชการต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยใช้วิธีสมการถดถอย และศึกษาการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนกับการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่าย

ผลการศึกษาปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนค่าใช้จ่ายในการบริโภคที่ผ่านมา และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่แท้จริง เป็นปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน สำหรับค่าใช้จ่ายในการบริโภคในปีที่ผ่านมาและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมของครัวเรือน และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนกับการออมของครัวเรือนในประเทศไทยในแต่ละช่วงเวลา พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการออมของครัวเรือนมีค่าเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา

ปิยาวรรณ สกุลเจริญ (2544) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนเกษตรกรรมศึกษา อ.ศรีราชา การศึกษาค่าใช้จ่ายครัวเรือน รูปแบบค่าใช้จ่าย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนเกษตรกรรม วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอนและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยอัตราร้อยละและการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการศึกษาพบว่าโดยเฉลี่ยครัวเรือนมีรายได้และรายจ่ายสมดุลกัน อย่างไรก็ตามสำหรับครัวเรือนเกษตรกรรมแล้วนับว่าทั้งรายได้และรายจ่ายอยู่ในระดับต่ำ รายจ่ายค่าอาหารมีสัดส่วนสูงที่สุด รองลงมาเป็นค่าการศึกษา และค่าคมนาคมขนส่งติดต่อกับสื่อสาร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือนเกษตรกรรมมีนัยสำคัญเรียงตามลำดับ ได้แก่ รายได้ครัวเรือน ขนาดครัวเรือน สัดส่วนสตรีในครัวเรือนที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนชั่วโมงต่อวันที่สมาชิกครัวเรือนประกอบกิจกรรมการผลิตอาหารและเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร, อายุบุตรคนเล็ก สถานภาพการทำงานของกลุ่มสมรสของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน และสัดส่วนการทำงานของสมาชิกครัวเรือน จากงานวิจัยมีข้อเสนอแนะคือ ผู้ที่ทำหน้าที่

ตัดสินใจเชิงนโยบายทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญเรื่องการให้การศึกษาก่อให้เกิดผลกระทบ โดยเฉพาะในหลักสูตรด้านการลงทุนทางการเกษตรและการจัดการครัวเรือน

ชัยรัตน์ ตันติพงศ์พันธ์ (2548) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมในภาวะอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการออมก่อน และช่วงภาวะอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลง ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมในภาวะอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเชิงซ้อน ด้วยวิธีการ Stepwise และการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ศึกษาแนวโน้มการออมในอนาคต โดยวิธีการวิเคราะห์กราฟ ด้านข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ประเภทอนุกรมเวลา ในไตรมาส 1 พ.ศ.2541 ถึงไตรมาส 3 พ.ศ.2547 ข้อมูลที่ได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผลการศึกษาสรุปว่า ก่อนและช่วงภาวะอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลง จะเห็นได้ว่ารายรับระหว่าง พ.ศ.2541 กับ พ.ศ. 2547 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่ารายจ่ายส่งผลให้ระดับการออมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้ครัวเรือนยังคงมีระดับการออมที่เพิ่มสูงขึ้น แม้ว่าประสบปัญหาวิกฤตการณ์ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ ยังไม่กระทบกระเทือนต่อรายได้ของครัวเรือนมากเท่าใดนัก หรือไม่ครัวเรือนอาจมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายใช้สอย จึงลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็น และหันมาให้ความสำคัญในการเก็บออมเพิ่มขึ้น

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากรายรับและรายจ่ายสามารถพยากรณ์การออมได้ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไม่สามารถพยากรณ์การออมในภาวะอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลงได้ พฤติกรรมการออมของครัวเรือนมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากจะมีแนวโน้มปรับตัวลดลงก็ตามซึ่งไม่เป็นไปตามทฤษฎี เป็นเพราะความไม่เชื่อมั่นในภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ภาคธุรกิจจึงชะลอการลงทุน แล้วหันมาทำการออมเงินแทนทั้งที่อัตราดอกเบี้ยปรับตัวลดลง ส่วนภาคครัวเรือนก็เช่นกันได้พยายามประหยัดค่าใช้จ่ายเพื่อออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน และเพื่อใช้จ่ายในอนาคตมากขึ้น

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงกำหนดเงินออมที่แท้จริง

ตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก อัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นในภาวะดุลยภาพในระยะยาวถูกกำหนดโดยอุปทานของเงินทุน ได้แก่ อุปทานของเงินออมในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยโดยตรง กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น อุปทานของเงินออมจะเพิ่มขึ้น

และหากอัตราดอกเบี้ยลดลง อุปทานของเงินออมจะลดลง ดังนั้นความมั่งคั่งของประชาชน จึงเป็นเครื่องมือกำหนดการออมที่แท้จริง และผลผลิตภาพของทุนซึ่งเป็นเครื่องมือกำหนดการลงทุนที่แท้จริงของระบบเศรษฐกิจ

การออมแสดงถึงการละเว้นการบริโภคในปัจจุบันเพื่อที่จะได้มีความสามารถในการบริโภคมากขึ้นในอนาคต การออมจึงแสดงถึงการเสียสละของผู้ออมที่จะไม่ทำการบริโภคในปัจจุบัน ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่เป็นบวกจึงเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ออมทำการออมจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่สูงขึ้นก็เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ออมทำการออมมากขึ้น เส้นการออมที่แท้จริงจึงมีลักษณะเป็นเส้นที่ชันขึ้นจากซ้ายไปขวา และมีค่าความชันเป็นบวก แสดงว่าการออมที่แท้จริงผันแปรไปในทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ฟังก์ชันการออมตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของสำนักคลาสสิก แสดงได้ดังนี้

$$S = S(r)$$

โดย

S = การออมที่แท้จริง

R = อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงหรืออัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินหักด้วยอัตราเงินเฟ้อ

รูปแบบการออมตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก คือการซื้อและการขายพันธบัตร โดยผู้ออมและผู้ลงทุน โดยมีข้อสมมติคือประการแรก พันธบัตรที่พิจารณานี้เป็นพันธบัตรประเภทที่ให้ผลตอบแทนในรูปกระแสของดอกเบี้ยอย่างไม่มีที่สิ้นสุดโดยไม่มีการจ่ายคืนเงินต้น ประการที่สอง ไม่มีตลาดรองสำหรับพันธบัตรดังกล่าว และประการที่สาม ไม่มีสถาบันตัวกลางทางการเงิน ดังนั้นวิธีการหาเงินจะเป็นวิธีการหาเงินโดยตรงคือ ผู้ลงทุนที่ต้องการใช้เงินจะออกพันธบัตรเพื่อนำมาขายให้แก่ผู้ออมโดยตรง สำหรับผู้ออมตามทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกเป็นผู้ออมที่มีเหตุผล (Rational saver) เขาจะใช้รายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคในปัจจุบันไปในการซื้อพันธบัตรที่ออกโดยผู้ลงทุนที่ต้องการเงินเพื่อใช้จ่ายในการลงทุนมากกว่าที่จะถือไว้ในรูปของเงินสด นั่นคือผู้ออมย่อมเลือกทางที่ได้ผลตอบแทนมากกว่าทางที่ไม่ได้ผลตอบแทน

นอกจากนี้ Irving Fisher ได้ทำการศึกษาทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย กล่าวว่าอัตราดอกเบี้ยตามปกติจะกำหนดเป็นร้อยละของเงินต้นในรูปของตัวเงิน ที่เรียกว่าอัตราดอกเบี้ยในนาม (nominal interest rate) หรืออัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน ซึ่งแตกต่างไปจากอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (real interest rate) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงคือ อัตราดอกเบี้ยแต่ในนามที่ได้มีการขจัดอิทธิพลของภาวะเงินเฟ้อ ดังนั้น

อัตราเงินเพื่อมีผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในนามของบรรดาสิ่งต่างๆ และให้มีความหมายอัตราดอกเบี้ยในนามเป็นฟังก์ชันของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงและอัตราเงินเพื่อที่คาดหวัง ดังนี้ (วเรศ,2539)

$$r_n = r_r + p_e$$

เมื่อ

r_n คือ อัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน หรืออัตราดอกเบี้ยในนาม

r_r คือ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

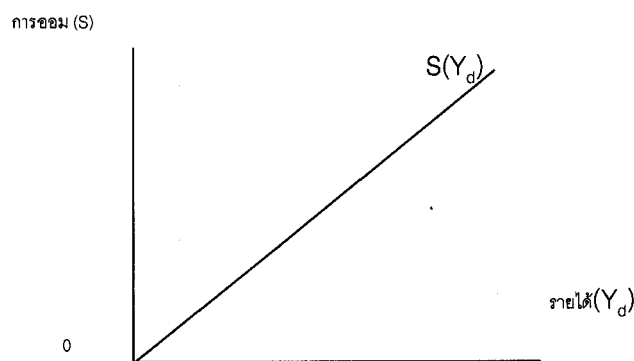
p_e คือ อัตราเงินเพื่อที่คาดคะเน

ดังนั้นเมื่ออัตราเงินเพื่อที่คาดคะเนเพิ่มขึ้นจะทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงลดลง การออมจะลดลง

รายได้ที่แท้จริงกำหนดเงินออมที่แท้จริง

John Maynard Keynes เห็นว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้ (disposable income หรือ Y_d) หรือรายได้ที่ครัวเรือนได้รับหลังหักด้วยภาษีเงินได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการบริโภคและการออมที่แท้จริง (S) ส่วนปัจจัยอื่นๆ ถือเป็นตัวกำหนดทางอ้อม ฟังก์ชันการออมตามแบบจำลองของ Keynes เป็นดังนี้

$$S = S(Y_d)$$

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ของการออมกับรายได้

ฟังก์ชันการออมที่มีลักษณะตามภาพที่ 2.1 ขึ้นอยู่กับสมมติฐานของ Keynes เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ด้วย เนื่องจากครัวเรือนมีทางใช้จ่ายรายได้เพียง 2 ทางเท่านั้น คือการบริโภคและการออม ความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ตามสมมติฐานของ Keynes มีสาระสำคัญคือ ณ ระดับรายได้ที่ต่ำมาก ๆ ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคมากกว่ารายได้ที่ได้รับในปัจจุบัน ซึ่งทำได้โดยการใช้จ่ายจากเงินออมที่เก็บสะสมในอดีตหรือการกู้ยืม ดังนั้นเงินออมที่ครัวเรือนมีอยู่จะลดลง (dissaving) หรือการออมมีค่าเป็นลบ เมื่อระดับรายได้สูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือนจะเท่ากับรายได้ในงวดปัจจุบันพอดี ระดับรายได้ดังกล่าวคือระดับรายได้เสมอตัวซึ่งการออมของครัวเรือนเท่ากับศูนย์ สำหรับรายได้ที่สูง ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคน้อยกว่ารายได้ในงวดปัจจุบัน ดังนั้นครัวเรือนจะมีการออมเกิดขึ้น (saving) หรือการออมมีค่าเป็นบวก จากสมมติฐานดังกล่าว เส้นการออมจึงเป็นเส้นตัดแกนนอนที่ระดับรายได้หนึ่งและมีลักษณะเป็นเส้นที่ชันขึ้นจากซ้ายไปขวา ระดับรายได้ที่เส้นการออมตัดกับแกนนอน ก็คือระดับรายได้เสมอตัว ซึ่งการออมมีค่าเท่ากับศูนย์

ลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่งของเส้นการออมคือ ความชัน (slope) ของเส้นการออม เนื่องจากความชันดังกล่าวเป็นค่าเดียวกับความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal Propensity to Save หรือ MPS) ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดค่าตัวทวี (multiplier) โดยตัวทวีมีค่าเท่ากับ $1/MPS$ ดังนั้นค่าตัวทวีคือส่วนกลับของค่าความชันของเส้นการออมนั่นเอง และเป็นเครื่องแสดงว่ารายได้จะเปลี่ยนแปลงมากน้อยเท่าใดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้จ่ายจำนวนหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายในการลงทุนหรือการใช้จ่ายของรัฐบาล

สมมติฐานรายได้ถาวร

Milton Friedman เชื่อว่าการบริโภคในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนอกจากขึ้นอยู่กับรายได้ที่เกิดขึ้นในชวงเวลานั้นแล้ว ยังขึ้นอยู่กับรายได้ในอนาคตที่ผู้บริโภคคาดว่าจะได้รับอีกด้วย เช่นครอบครัวหนึ่งได้รับรายได้ปัจจุบันน้อยกว่ารายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ครอบครัวนั้นมีแนวโน้มที่จะบริโภคเพิ่มขึ้นมากกว่ากำลังซื้อที่เกิดจากรายได้ปัจจุบันแน่นอน หรืออาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันการใช้จ่ายในการบริโภคไม่จำเป็นจะต้องผูกพันกับรายได้ในปัจจุบัน ตราบเท่าที่ผู้บริโภคสามารถใช้จ่ายได้ในอนาคตโดยการกู้ยืม และยอมเสียดอกเบี้ย ดังนั้นข้อจำกัดของการบริโภคปัจจุบันคือ ค่าปัจจุบันของรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ซึ่งต่อไปเรียกว่า PV

$$PV = R_0 + \frac{R_1}{(1+i)^1} + \dots + \frac{R_n}{(1+i)^n}$$

เมื่อ

PV	คือ ค่าปัจจุบันของรายได้ที่คาดว่าจะได้รับ
R_0	คือ รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในปีที่เริ่มต้น
R_1	คือ รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในปีที่ 1
R_n	คือ รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในปีที่ n
i	คือ อัตราดอกเบี้ย
n	คือ จำนวนปี

Friedman ได้ตั้งข้อสมมติฐานดังนี้ ประการแรก รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในเวลาใดเวลาหนึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือรายได้ถาวร(permanent income) หมายถึงรายได้ประจำรวมถึงรายได้ที่มาจากผลตอบแทนของทรัพย์สิน ซึ่งสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยไม่กระทบถึงทรัพย์สินที่สะสมไว้ และรายได้ชั่วคราว (transitory income) หมายถึงรายได้ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดหมายหรือเกิดขึ้นเพียงชั่วคราว อาจมีค่าเป็นบวกหรือลบก็ได้ และการบริโภคที่เกิดขึ้นจริงในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือการบริโภคถาวร (permanent consumption) หมายถึงการบริโภคที่ดำเนินในชีวิตประจำวัน และการบริโภคชั่วคราว (transitory consumption) หมายถึง การใช้จ่ายเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว อาจมีค่าเป็นบวกหรือลบก็ได้ ประการที่สองการบริโภคถาวรเป็นสัดส่วนที่เมื่อเทียบกับรายได้ถาวร และประการที่สาม รายได้ชั่วคราวไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ถาวร การบริโภคชั่วคราวไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคถาวรและรายได้ชั่วคราว กล่าวคือ หากครอบครัวหนึ่งได้รับรายได้ผ่านมือโดยมิได้คาดหมายจำนวนหนึ่ง ตามสมมติฐานครอบครัวนี้จะยังคงมีการบริโภคคงเดิม เพราะการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงตามรายได้ถาวรเท่านั้น รายได้พิเศษจำนวนนี้จะถูกเก็บออมไว้ ต่อมาถ้าครอบครัวนี้มีรายได้ถาวรลดลง เขาจะไม่ลดการบริโภคลงแต่จะลดการออมที่เป็นปกติลงแทน หรืออาจกล่าวได้ว่าการออมจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ที่บุคคลได้รับในแต่ละเดือน โดยเขาจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการออมของตน ตามระดับรายได้ที่ได้รับเพื่อรักษาระดับการบริโภคให้คงเดิม

สมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ(Relative Income Hypothesis)

แนวความคิดนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย James S. Duesenberry ในราวปี ค.ศ. 1949 ตามแนวคิดของทฤษฎีสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สมมติฐานหลัก คือ

- 1) Duesenberry เสนอว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes เท่านั้น แต่จากการที่มนุษย์มีพฤติกรรมการเลียนแบบในการบริโภคของสังคม (Demonstration Effect) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคควรจะขึ้นอยู่กับระดับ

รายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมด้วย กล่าวคือครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบกับแล้วต่ำกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างสูง นั่นคือค่า APC (Average Propensity to Consume : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) สูง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของครัวเรือนจะพยายามรักษาระดับของการบริโภคให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคม ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบกับแล้วสูงกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีค่า APC ต่ำ ทั้งนี้เพราะครัวเรือนในกลุ่มนี้จะมีระดับของการบริโภคสูงอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสามารถที่จะทำการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยจัดสรรจากรายได้เพียงส่วนน้อยก็พอเพียงสำหรับการบริโภคสินค้าและบริการให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคมได้แล้ว

พฤติกรรมการบริโภคที่ได้รับอิทธิพลจากระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมนี้จะมีลักษณะของเส้นการบริโภคระยะสั้นเช่นเดียวกันเส้นการบริโภคที่ได้รับอิทธิพลจากระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ Keynes กล่าวคือ ในระยะสั้น เมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้น ค่า APC จะลดลง ในขณะที่ค่า APC จะมากกว่า MPC (marginal propensity to consume : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค) ด้วย ส่วนในระยะยาวเชื่อว่าลักษณะการกระจายรายได้ของคนในสังคมน่าจะดีขึ้น กล่าวคือมีการกระจายรายได้ค่อนข้างคงที่ ระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของสังคมก็จะค่อนข้างคงที่ด้วย (relative distribution of income is stable) ค่า APC จึงไม่เปลี่ยนแปลงและโน้มเอียงที่จะเท่ากับ MPC

2) นอกจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคขึ้นอยู่กับระดับรายได้ปัจจุบันเปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของสังคมแล้ว Duesenberry ยังเสนออีกว่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาก่อน ๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้ว จะเป็นการยากที่จะทำให้เขาลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิม เมื่อระดับรายได้ปัจจุบันเปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) ลดลง ค่า APC จึงสูงขึ้น สามารถเขียนในรูปสมการได้เป็น

$$APC = a - bY/Y_p \quad (1)$$

$$C/Y = a - bY/Y_p \quad (2)$$

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

a คือ ค่า APC ในขณะที่ Y/Y_p เท่ากับ 0

b คือ ค่าสัมประสิทธิ์ ซึ่งแสดงถึงความลาด (slope) ของเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง APC และ Y/Y_p

Y คือ ระดับรายได้ในงวดปัจจุบัน

Y_p คือ ระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลา ก่อน

สมการข้างต้นเป็นสมการที่ตัดทอนให้เหลือแนวคิดเฉพาะในด้านของการบริโภคเท่านั้น ซึ่งเดิมทีเดียวแนวคิดของ Duesenberry มีกำเนิดมาจากการออมเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเราสามารถกำหนดแนวคิดให้ย้อนกลับไปทางด้านของการออม จากสมการ $C + S = Y$ 0 จะได้ว่า

$$C/Y + S/Y = 1 \quad (3)$$

$$C/Y = 1 - S/Y \quad (4)$$

แทนสมการ (4) ใน (2) จะได้ว่า

$$\begin{aligned} 1 - S/Y &= a - bY/Y_p \\ S/Y &= (1-a) + bY/Y_p \\ S/Y &= e + bY/Y_p \end{aligned} \quad (5)$$

e ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1-a$ คือค่า APS ในขณะที่ Y/Y_p เท่ากับ 0

สมการ (5) เป็นสมการเริ่มต้น ของทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดนี้ กล่าวคือ อัตราส่วนของปริมาณการออมต่อรายได้ของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดปัจจุบันเมื่อเทียบกับระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลา ก่อน และจากสมการนี้ทำให้ได้สมการการออม คือ

$$S = eY + bY^2/Y_p \quad (6)$$

สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life-cycle Hypothesis)

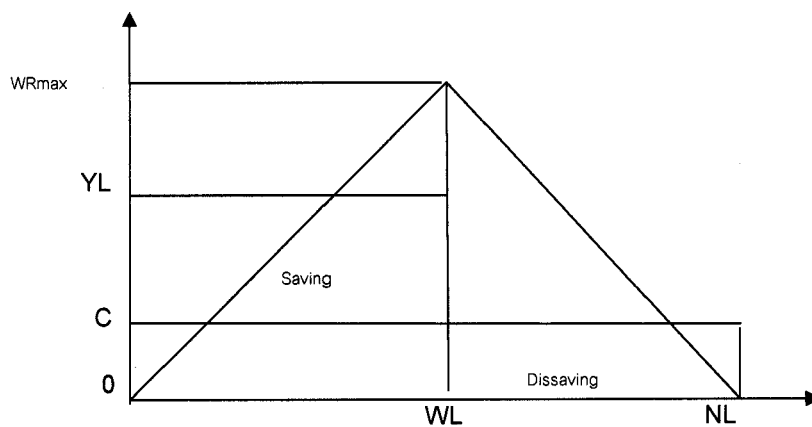
สมมติฐานวัฏจักรชีวิตพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ การบริโภค การออมทรัพย์สิน และอายุ เสนอโดย Franco Moligliani, Albert Ando และ Richard Burmberg ซึ่งมีคุณสมบัติฐานว่า บัณฑิตบุคคลจะวางแผนการบริโภคและการออมในระยะยาว เพื่อจัดสรรการบริโภคของตนเองในแนวทางที่ดีที่สุดที่จะเป็นไปได้ตลอดช่วงชีวิตของเขา และการออมเกิดจากการที่บัณฑิตบุคคลไม่บริโภคในปัจจุบัน

แต่จะเก็บไว้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการบริโภคในอนาคต ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ ฟังก์ชันการบริโภคจะเป็นดังนี้

$$C = aWR + cYL \quad (7)$$

- โดยที่ C คือ การบริโภคในแต่ละช่วงเวลา (เช่น ช่วง 1 ปี)
 WR คือ ความมั่งคั่งที่แท้จริง
 a คือ ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายจากความมั่งคั่ง
 YL คือ รายได้จากค่าจ้างแรงงาน
 c คือ ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายจากรายได้ค่าจ้างแรงงาน

และสามารถอธิบายได้โดยใช้ภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 รายได้ การบริโภค การออม และทรัพย์สิน ในการสมมติฐานวัฏจักรชีวิต

สมมติให้ NL คือช่วงอายุตั้งแต่เริ่มทำงานจนถึงอายุขัย และมีช่วงอายุการทำงาน WL ปี โดยในแต่ละปีมีรายได้เกิดขึ้นเท่ากับ YL ส่วนช่วงอายุหลังวัยทำงานหรือวัยเกษียณอายุจะเท่ากับ NL - WL ปี และสมมติให้ระดับราคาสินค้าคงที่, ไม่มีการจ่ายดอกเบี้ยจากการออม และบุคคลไม่มีทรัพย์สินหรือมรดกมาตั้งแต่เกิด ทำให้รายได้ตลอดชีวิตของบุคคลนี้เท่ากับ $YL * WL$ ดังนั้นการบริโภคตลอดชีวิต

ของเขาจึงไม่สามารถสูงกว่ารายได้ตลอดชีวิตได้ และเขาจะพยายามรักษาระดับการบริโภคตลอดชีวิตให้คงที่ที่ระดับ C

จากการที่การบริโภคตลอดชีวิตเท่ากับรายได้ตลอดชีวิต สามารถเขียนความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

$$C * NL = WL * YL \quad (8)$$

$$C = [(WL/NL)YL] \quad (9)$$

ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การบริโภคในแต่ละช่วงเวลาจะเป็นสัดส่วนกับรายได้ค่าจ้างแรงงาน (YL) สัดส่วน WL/NL ในสมการแสดงให้เห็นว่าในแต่ละปีของการทำงาน เขาจะบริโภครายได้ของเขาเพียงส่วนหนึ่ง โดยส่วนที่บริโภคเท่ากับสัดส่วนของปีที่ทำงานทั้งหมดต่ออายุที่เริ่มทำงานจนถึงอายุขัย (ค่า WL/NL คือค่า c หรือ MPC ในสมการ (7) นั่นเอง) หากแทนค่า C จากสมการ(9) ในสมการการออม

$S = YL - C$ จะได้

$$S = YL - [(WL/NL)YL] \quad (10)$$

$$S = YL - [(NL-WL)/NL * YL] \quad (11)$$

หมายความว่า อัตราการออมตลอดช่วงอายุการทำงานจะเท่ากับสัดส่วนของชีวิตหลังเกษียณต่ออายุที่เริ่มทำงานจนถึงอายุขัย ซึ่งเท่ากับ $(NL-WL)/NL$

ภาพที่ 2.2 แสดงให้เห็นว่าบุคคลพยายามรักษาระดับการบริโภคให้คงที่ที่เท่ากับ C ทำให้การบริโภคโดยรวมตลอดชีวิตเท่ากับ $C * NL$ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคดีังกล่าวจะมาจากส่วนของรายได้ในช่วงการทำงาน แต่ในช่วงเกษียณอายุ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะมาจากส่วนของเงินออมที่สะสมมาในช่วงการทำงาน ดังนั้นพื้นที่ $(YL - C) * WL$ จะเท่ากับ $C * (NL - WL)$ หรืออีกนัยหนึ่งคือ การออมระหว่างปีที่ทำงานจะถูกนำมาใช้หมดไปในช่วงหลังเกษียณอายุ

ผลของการออมในช่วงการทำงานทำให้บุคคลมีการสะสมความมั่งคั่งในรูปของสินทรัพย์ต่าง ๆ และมูลค่าของสินทรัพย์จะอยู่ระดับสูงสุดเมื่อถึงตอนเกษียณอายุ หลังจากนั้นสินทรัพย์จะค่อย ๆ ลดลง เพราะถูกนำออกมาใช้ในการบริโภค ดังนั้น ระดับของสินทรัพย์สูงสุด (WRmax) จึงเท่ากับการบริโภครวมตลอดช่วงหลังเกษียณ

$$WRmax = C * (NL - WL) \quad (12)$$

ทฤษฎีนี้จึงให้แนวคิดว่าคุณค่าการบริโภคจะน้อยกว่ารายได้ตลอดชีวิตในช่วงการทำงานและในส่วนที่เหลือจากการบริโภคจะมีการออมสะสมเป็นความมั่งคั่งในรูปของทรัพย์สิน และจะถูกนำมาใช้เพื่อการบริโภคในช่วงเกษียณอายุ

หากพิจารณาในกรณีที่บุคคลมีความมั่งคั่งหรือทรัพย์สินอยู่ก่อนเข้าสู่วัยทำงาน โดยสมมติว่า ณ เวลา T บุคคลมีทรัพย์สินเริ่มต้นเท่ากับ WR และมีรายได้จากการทำงานปีละ YL ในช่วงชีวิตการทำงานที่เหลืออยู่เท่ากับ $WL - T$ ปี เขาจะมีชีวิตอยู่นับตั้งแต่จุดเวลา T อีกทั้งสิ้น $NL - T$ ปี การบริโภคตลอดชีวิตของเขาจะเท่ากับ

$$C * (NL - T) = WR + (WL - T)YL \quad (13)$$

แสดงให้เห็นว่า การบริโภคในช่วงชีวิตที่เหลืออยู่จะถูกกำหนดโดยความมั่งคั่ง (WR) และรายได้จากแรงงาน $[(WL - T)YL]$ ดังนั้น สามารถเขียนสมการการบริโภคในแต่ละช่วงเวลาได้ดังนี้

$$C = aWR + cTL \quad (14)$$

โดย

$$a = 1/(NL - T)$$

$$c = (WL - T)/(NL - T)$$

โดยสรุปแล้ว สมมติฐานวัฏจักรชีวิตเชื่อว่า การบริโภคของบุคคลใดในขณะใดขณะหนึ่ง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเฉพาะรายได้ในขณะนั้นเท่านั้น แต่ขึ้นกับรายได้จากการทำงานตลอดช่วงชีวิตของเขา หากบุคคลนั้น มีทรัพย์สินเริ่มต้น ทั้งทรัพย์สินเริ่มต้นและรายได้จากการทำงานตลอดชีวิตจะเป็นแหล่งเงินสำหรับการบริโภค ดังนั้น ถ้าบุคคลมีทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น หรือมีรายได้จากการทำงานเพิ่มขึ้น และหากช่วงเวลาของการทำงานยาวนานเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาหลังเกษียณ เขาก็จะบริโภคเพิ่มขึ้น เนื่องจากรายได้ตลอดชีวิตของเขาจะเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเสมือนกับช่วงเวลาของการใช้เงินออมเพื่อการบริโภคหลังเกษียณ และความจำเป็นในการออมจะลดลง การออมก็จะลดลง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้วิธีสัมภาษณ์จากประชากรตัวอย่าง ตามแบบสอบถามที่กำหนด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาปัจจัยที่ผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรใน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเชิงสำรวจ ครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจะเป็นครัวเรือนเกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2547

1.1 ข้อมูลพื้นที่ วิธีการสุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง

ข้อมูลจากประชากร และการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1.1.1 พื้นที่เขตศึกษา

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 61 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 33,151 คน แยกเป็นชาย 16,338 คน หญิง 16,813 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 7,582 ครัวเรือน (จากข้อมูลอำเภอเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2547)

1.1.2 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจ การเกษตรกรรม พื้นที่การเกษตรในอำเภอเฉลิมพระเกียรติทั้งสิ้น 132,986 ไร่ อาชีพของคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่อยู่นอกเขตชุมชนได้แก่ กสิกรรม ทำไร่นาสวนผสมในเขตชุมชน การประกอบธุรกิจค้าขาย ด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจหลายประเภท เช่นธุรกิจโรงเลื่อย การประกอบการดูทรายของเอกชน โรงสีข้าวมาตรฐานขนาดใหญ่

1.2 วิธีการสุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

เนื่องจากข้อจำกัดของเวลา และค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ทันต่อข้อจำกัดของเวลาและไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก พื้นที่ในการสุ่มครัวเรือนเกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ครอบคลุมทั้งอำเภอโดยกระจายตามสัดส่วนของครัวเรือนเกษตรกร การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 10 % ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 98 ครัวเรือนเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในการเก็บข้อมูล จึง

กำหนดตัวอย่างครัวเรือนเกษตรเพิ่มเป็น 108 ครัวเรือน เพื่อให้ข้อมูลกระจายได้อย่างทั่วถึง การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

สูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง Taro Yamane

$$n = N / [1 + N(e)^2]$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อน

ในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 108 ครัวเรือน จะคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในแต่ละตำบลของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$n_i = \frac{N}{(N_i / n)}$$

เมื่อ n_i = ขนาดตัวอย่างในชั้นภูมิที่ i

n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

N_i = ขนาดของประชากรในชั้นภูมิที่ i

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณ

ตำบลท่าช้าง	จำนวน	$779 * 108 / 4464 = 19$
ตำบลช้างทอง	จำนวน	$634 * 108 / 4464 = 15$
ตำบลหนองยาง	จำนวน	$1263 * 108 / 4464 = 31$
ตำบลหนองเกลือม	จำนวน	$1057 * 108 / 4464 = 25$
ตำบลพระพุทธร	จำนวน	$731 * 108 / 4464 = 18$

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรในแต่ละกลุ่ม

ตำบล	ครัวเรือนเกษตร	จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง
ท่าช้าง	779	19
ช้างทอง	634	15
หนองยาง	1,263	31
หนองเกลือม	1,057	25
พระพุทธร	731	18
รวม	4,464	108

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาร่างขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมครัวเรือนเกษตร มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 29 ข้อ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ การศึกษา อายุ จำนวนบุคคลที่ต้องเลี้ยงดู

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรายได้ แหล่งที่มีรายได้ เป็นคำถามเกี่ยวกับรายได้หลักจากภาคการเกษตร และรายได้รองจากนอกภาคการเกษตร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับรายจ่ายครัวเรือน และภาระหนี้สิน เป็นคำถามเกี่ยวกับรายจ่ายจากภาระหนี้สิน และรายจ่ายจากการบริโภค รายจ่ายที่จำเป็น

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการออมเงิน เป็นคำถามถึงเหตุจูงใจในการออมเงิน แนวโน้มการออม ความคาดหวัง และปัญหาอุปสรรคในการออม

2.2 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ (Pre-test) แบบสอบถามนี้ใช้สัมภาษณ์เกษตรกรเพื่อการทดสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องในการตั้งคำถาม ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามประมาณ 10 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิเบื้องต้น จากการสอบถามส่วนงานที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร ครัวเรือนเกษตร มีขั้นตอนดังนี้

1. สอบถามสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานพัฒนาชุมชน สหกรณ์การเกษตร เนื่องจากเป็นหน่วยงานของทางราชการ และส่วนงานในชุมชน ที่ใกล้ชิดกับชุมชน ถึงข้อมูลเบื้องต้นในจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอ และข้อมูลการออมในกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน

2. กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มเหล่านี้ ในการสอบถาม ทำให้ทราบถึงขั้นตอนในการเข้าร่วมกลุ่ม วัตถุประสงค์ของกลุ่ม หลักเกณฑ์ของการออม การกู้ยืม จากข้อมูลในการสอบถามสามารถสรุปเบื้องต้นได้ว่า การกู้ยืมเงินของคนในกลุ่มในแต่ละครั้ง การพิจารณาอนุมัติให้กู้ยืมเงิน กลุ่มจะกำหนดหลักเกณฑ์โดยพิจารณาจากเงินออมที่ได้ออมไว้ในกลุ่มเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจของคณะกรรมการเพื่ออนุมัติเงินกู้ ดังนั้นไม่ว่าจะสมัครใจที่จะออมหรือไม่ก็ตาม คนในกลุ่มก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้

3. เกษตรกรปลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ข้อมูลจากการสอบถามเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุ และแรงจูงใจในการออมเงิน ภาระรับผิดชอบ และหนี้สินของครัวเรือน

ในส่วนของแบบสอบถามได้เก็บกลุ่มตัวอย่างโดยกระจายครอบคลุมในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนเกษตร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนเก็บข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการศึกษาใช้การวิเคราะห์ 2 วิธีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) ทำการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล รายได้ ค่าใช้จ่ายและทัศนคติต่อการออม เพื่ออธิบายถึงลักษณะทั่วไปและสภาพแวดล้อมซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร ที่มาของรายได้ และการให้ความสำคัญของการใช้จ่ายตามลำดับก่อนหลัง แสดงถึงรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย เป็นที่มาของเงินออม ซึ่งแสดงข้อมูลในรูปของการพรรณนา และข้อมูลตาราง

4.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) ใช้วิธีทางสถิติ และคณิตศาสตร์ในการวิเคราะห์ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์รายได้จากครัวเรือนเกษตร คำนวณรายได้จากอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉลี่ย และแหล่งที่มาของรายได้ จากภาคการเกษตร คำนวณรายได้จากอาชีพรองและอาชีพนอกภาคการเกษตรโดยเฉลี่ย ผลต่อรายได้ในครัวเรือนเกษตร

4.2.2 การวิเคราะห์รายจ่ายครัวเรือน และภาระหนี้สิน คำนวณภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน ดอกเบี้ยที่ต้องชำระต่อปี แหล่งเงินเบื้องต้นเมื่อต้องการใช้จ่ายฉุกเฉิน ค่าใช้จ่ายที่มีความสำคัญในครัวเรือนเกษตร และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี

4.2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายได้ และค่าใช้จ่ายทัศนคติการออม ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariate Analysis) โดยวิธีการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) แบบ Binary Logistic เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร กรณีศึกษา เกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

การวัดค่าตัวแปรได้กำหนดรายละเอียดเพื่อทำการวัดค่าตัวแปรในการวิจัยไว้ดังนี้

ตารางที่ 3.2 ตัวแปร คำจำกัดความ การวัดผล

ตัวแปรที่ทำการศึกษา	คำจำกัดความ	การวัดผล
<u>ตัวแปรตาม</u>		
เงินออม	รายได้ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่าย	ไม่มีเงินออม = 0
		มีเงินออม = 1
<u>ตัวแปรอิสระ</u>		
1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล		
สถานภาพ	สถานภาพสมรส	โสด หม้าย/หย่า = 0
		สมรส = 1
เพศ	เพศ	หญิง = 0 ชาย = 1
สมาชิกครัวเรือน พื้นที่ทำกิน	สมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน พื้นที่ทำกินในปัจจุบัน	จำนวนสมาชิก จำนวนพื้นที่ทำกิน
2. ปัจจัยเกี่ยวกับรายได้		
รายได้นอกภาคการเกษตร	รายได้จากการประกอบอาชีพนอก ภาคการเกษตร	จำนวนรายได้นอกภาค การเกษตร
รายได้สุทธิ	รายได้ภาคการเกษตร + รายได้นอกภาค การเกษตร - ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน - ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค	จำนวนรายได้สุทธิ
3. ปัจจัยหนี้สิน		
ภาระหนี้สิน	การมีภาระหนี้สิน	ไม่มี = 0
		มี = 1
4. ทศนคติต่อการออม		
แนวโน้มการออม	แนวโน้มการออมเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ ผ่านมา	ลดลง = 0
		เท่าเดิม = 1
		เพิ่มขึ้น = 2

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ตัวแปรที่ทำการศึกษา	คำจำกัดความ	การวัดผล	
ความตั้งใจในการออม	ความตั้งใจในการออม	ไม่ตั้งใจ	= 0
		ตั้งใจ	= 1

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรรมศึกษา เกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา จะนำเสนอถึงสภาพแวดล้อมทั่วไป และระบบเศรษฐกิจที่จะนำมาซึ่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร การนำเสนอผลการวิจัยเป็นลำดับ ดังนี้

1. คุณลักษณะทั่วไปของสภาพพื้นที่และข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา
2. ด้านรายได้และแหล่งที่มาของรายได้
3. ด้านรายจ่ายครัวเรือน และภาระหนี้สิน
4. ทักษะติดต่อการออม
5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร

1. คุณลักษณะ และข้อมูลทั่วไป

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา ในอดีตถึงปัจจุบันเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา อาศัยลำนํ้ามูลในการอุปโภคบริโภค การคมนาคมขนส่งทางน้ำ เป็นท่าขนถ่ายสินค้าในเขตตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้

1.1 สภาพโดยทั่วไป

1.1.1 ลักษณะที่ตั้ง

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ทั้งหมด 271 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่ราบสูง มีความสูงระหว่าง 140 – 240 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง อยู่ห่างจากจากจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศตะวันออก ทางรถยนต์ระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร และทางรถไฟ ระยะทางประมาณ 19 กิโลเมตร

1.1.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอจักราช อำเภอหนองบุญมาก และอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

1.1.3 ทรัพยากรดิน

สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติต่ำ และมีความเค็มระดับปานกลาง มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 132,986 ไร่

1.1.4 ทรัพยากรน้ำ

มีแหล่งน้ำคือ ลำน้ำมูล ลำปาว ลำตะคอง และคลองส่งน้ำตะกุด มีแหล่งน้ำใต้ดิน หากขุดลึกมากน้ำค่อนข้างเค็มและกร่อย หากขุดเจาะในระดับ 4-5 เมตร สามารถใช้อุปโภคได้

1.1.5 ทรัพยากรป่าไม้

ป่าสงวนแห่งชาติหนองเต็ง-จักราช เนื้อที่ 81,875 ไร่ และป่าสงวนแห่งชาติหนองเต็ง-จักราช แปลง 2 เนื้อที่ 10,206 ไร่

1.1.6 ประชากร

มีประชากรทั้งสิ้น 33,151 คน แยกเป็นชาย 16,338 คน หญิง 16,813 คน จำนวนครัวเรือน 7,582 ครัวเรือน

1.1.7 การปกครอง

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ แบ่งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ตำบล 61 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย ตำบลข้างทอง ตำบลท่าช้าง ตำบลพระพุทธร ตำบลหนองงูเห่า ตำบลหนองยาง

1.2 ลักษณะโดยทั่วไปของครัวเรือน

ลักษณะโดยทั่วไป จากแบบสอบถาม 108 ชุด โดยแบ่งการสุ่มตัวอย่างเพื่อกระจายข้อมูลใน 5 ตำบลตามสัดส่วนปริมาณประชากรในตำบลข้างทอง ตำบลท่าช้าง ตำบลพระพุทธร ตำบลหนองงูเห่า ตำบลหนองยาง จากผลการสำรวจ ในเพศชาย 62 คน เพศหญิง 46 คน รวมเป็น 108 คน คิดเป็นเพศชาย ร้อยละ 57.4 เพศหญิง ร้อยละ 42.6 อายุระหว่าง 40-49 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมา อายุ 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.6 อายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.6 อายุ 60-69 ปี อายุ 20-29 ปี และอายุ 70 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12 ร้อยละ 1.9 ร้อยละ 0.9 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 58.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 15.7 ต่ำกว่าประถม ร้อยละ 11.1 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.3 ระดับอนุปริญญา และปริญญาตรี เท่ากัน ร้อยละ 2.8 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 89.8 สถานภาพ หม้าย/หย่าร้าง ร้อยละ 6.5 และโสด ร้อยละ 3.7 ตามลำดับ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีสมาชิก ต่ำกว่า 4 คน ร้อยละ 54.6 ครอบครัวขนาดกลาง มีสมาชิก 5-9 คน ร้อยละ 44.4 มีครอบครัวขนาดใหญ่ 10 คนขึ้นไปเพียง ร้อยละ 0.9

พื้นที่ทำกินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง ร้อยละ 66.7 เป็นของบิดา มารดา ร้อยละ 24.1 เป็นที่เช่าเพียงร้อยละ 8.3 แต่ละครัวเรือนมีพื้นที่ทำกิน ต่ำกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 75 รองลงมา 21- 50 ไร่ ร้อยละ 18.5 พื้นที่ 51-100 ไร่ และ 101 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 4.6 และ 1.9 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ ชาย	62	57.4
หญิง	46	42.6
รวม	108	100
2. อายุ		
20-29	2	1.9
30-39	19	17.6
40-49	41	38.0
50-59	32	29.6
60-69	13	12.0
70 ปีขึ้นไป	1	0.9
รวม	108	100
3. การศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าประถม	12	11.1
ประถม	63	58.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	9.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	17	15.7
อนุปริญญา	3	2.8
ปริญญาตรี	3	2.8
รวม	108	100
4. สถานภาพ		
โสด	4	3.7
สมรส	97	89.8
หม้าย/หย่าร้าง	7	6.5
รวม	108	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
5. สมาชิกในครัวเรือน		
1-4 คน	59	54.6
5-9 คน	48	44.4
10 คนขึ้นไป	1	0.9
รวม	108	100
6. จำนวนบุตรและบุคคลที่ต้องเลี้ยงดู		
1 คน	18	16.7
2 คน	35	32.4
3 คน	11	10.2
4 คน	8	7.4
5 คน	11	10.2
ไม่มี	25	23.1
รวม	108	100
7. พื้นที่ทำกิน		
ของตนเอง	72	66.7
ของบิดา มารดา	26	24.1
ของญาติพี่น้อง ที่เช่า	1	0.9
	9	8.3
รวม	108	100
8. จำนวนพื้นที่ทำกิน		
ต่ำกว่า 20 ไร่	81	75.0
21 - 50 ไร่	20	18.5
51 - 100 ไร่	5	4.6
101 ไร่ ขึ้นไป	2	1.9
รวม	108	100

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปสภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรใน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส สภาพครัวเรือนเป็น

ครัวเรือนขนาดเล็ก คือ ไม่เกิน 4 คน พื้นที่ทำกินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง แต่ละครัวเรือนส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินต่ำกว่า 20 ไร่

2. รายได้และแหล่งที่มาของรายได้

ในการสำรวจพบว่า ครัวเรือนเกษตร นอกจากจะมีรายได้จากภาคการเกษตรแล้ว รายได้นอกภาคการเกษตรถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต เพราะจากการสำรวจพบว่ามีเพียง ร้อยละ 4.6 จาก 108 ครัวเรือนที่ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตร และยังพบว่ารายได้จากภาคการเกษตรโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีรายได้ปีละครั้งร้อยละ 48.1 รองลงมา ไม่นั่นนอนขึ้นอยู่กับผลผลิต ร้อยละ 33.3 และ ปีละ 2 ครั้ง ปีละ 3 ครั้ง มีรายได้ทุกเดือน คิดเป็น ร้อยละ 7.4 ร้อยละ 6.5 ร้อยละ 4.6 ตามลำดับ ซึ่งรายได้ที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผลผลิตนั้น สืบเนื่องจาก กระบวนการผลิตเป็นการผลิตตามฤดูกาล และการทำการเกษตรตามธรรมชาติ ถึงร้อยละ 14.8 การทำการเกษตรใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐาน เช่นรถไถนาเดินตาม เครื่องสูบน้ำ การเก็บเกี่ยวจากแรงงานคนเป็นหลักมีเพียงบางส่วนที่ใช้รถเกี่ยว รถนวด ซึ่งก็สืบเนื่องไปถึงต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเนื่องจากรถเกี่ยวและรถนวดมีค่าใช้จ่ายสูง ผลผลิตเกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับการใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยว และการทำการเกษตรตามความต้องการของตลาด จากการปลูกผักในอำเภอเฉลิมพระเกียรติเป็นรายได้เสริมที่สำคัญ ส่วนใหญ่เป็นการปลูกผักหลังฤดูเก็บเกี่ยวและเป็นการปลูกผักตามความต้องการของตลาดเนื่องจากในบางตำบลของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เช่นตำบลหนองสูงเหลี่ยม ตำบลหนองยาง มีแหล่งน้ำจากลำมูล ลำปาวภิรมย์

รายได้ของ เกษตรกรจากภาคการเกษตรในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีรายได้จากการ ทำนา ร้อยละ 89.8 จากการทำไร่ ร้อยละ 37.0 รายได้จาก การปลูกผัก ร้อยละ 24.1 รายได้จากการเกษตรอื่น ร้อยละ 12 รายได้จากการประมง ร้อยละ 7.4 และการทำสวน ร้อยละ 2.8 จากการเลี้ยงสัตว์เช่นการเลี้ยงวัว และเลี้ยงหมู ร้อยละ 12 โดยรายได้โดยส่วนใหญ่ เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท รายละเอียดดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 รายได้และแหล่งที่มา รายได้จากภาคการเกษตร

ด้านรายได้และแหล่งที่รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้จากภาคการเกษตร โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่		
ทุกวัน	0	0
ทุกเดือน	5	4.6
ปีละครั้ง	52	48.1
ปีละ 2 ครั้ง	8	7.4
ปีละ 3 ครั้ง	7	6.5
ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผลิต	36	33.3
รวม	108	100
2. รายได้จากภาคการเกษตรจาก		
ทำนา	97	89.8
ทำไร่	40	37.0
ประมง	8	7.4
ปลูกผัก	26	24.1
ทำสวน	3	2.8
เลี้ยงสัตว์	13	12.0
3. รายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี		
ต่ำกว่า 25,000 บาท	36	33.3
25,001 - 50,000 บาท	41	38.0
50,001 - 75,000 บาท	9	8.3
75,001 - 100,000 บาท	10	9.3
100,001 - 200,000 บาท	10	9.3
200,001 ขึ้นไป	2	1.8
รวม	108	100

รายได้จากนอกภาคการเกษตร ร้อยละ 72.2 มีรายได้จากการรับจ้าง ร้อยละ 23.1 จากลูกนอกเหนือจากนี้เป็น รายได้จากด้านอื่น ๆ เช่นจากการค้าขาย และรายได้จากการไปรับจ้างทำงานต่างประเทศของบุคคลในครอบครัว จากครัวเรือนเกษตร ที่สำรวจ 108 ครัวเรือน มีรายได้นอกภาค

การเกษตร เป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลักคือรายได้จากภาคเกษตร ถึงร้อยละ 95.4 ส่วนใหญ่มีรายได้
นอกภาคการเกษตรต่อปีต่ำกว่า 25,000 บาท รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 รายได้และแหล่งที่มา รายได้นอกภาคการเกษตร

ด้านรายได้และแหล่งที่มา	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้นอกภาคการเกษตรจาก		
รับจ้างทั่วไป	78	72.2
ลูกส่งมาให้	25	23.1
ทำงานต่างประเทศ	4	3.7
อื่น ๆ เช่นค้าขาย	18	16.7
2. รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี		
ต่ำกว่า 25,000 บาท	43	39.8
25,001 - 50,000 บาท	25	23.1
50,001 - 75,000 บาท	15	13.9
75,001 - 100,000 บาท	8	7.5
100,000 - 200,000 บาท	11	10.2
200,001 บาทขึ้นไป	1	0.9
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	5	4.6
รวม	108	100

จาก ทั้ง 2 ตารางทำให้ได้ข้อสังเกตว่า เกษตรกรแต่ละคนไม่ได้พึ่งประกอบอาชีพ
เกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว ในขณะที่เดียวกันการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร เป็นส่วนหนึ่งของ
รายได้ที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ เนื่องจากการประกอบอาชีพที่ใช้ระยะเวลาแตกต่างจากอาชีพอื่น เช่น
การทำนา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดแหล่งน้ำเมื่อเทียบกับภาคอื่นของประเทศ สำหรับอำเภอ
เฉลิมพระเกียรติ นั้นการทำนาเพียงปีละครั้งทำให้มีช่วงเวลาด่าง เมื่อเทียบกับการประกอบอาชีพอื่น และ
จากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ซึ่งทำให้การประกอบอาชีพหลักจากการเกษตรมีรายได้ไม่เพียงพอ เมื่อ
เทียบกับรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุสำคัญของการประกอบอาชีพเสริมจากภาคการเกษตร เพื่อ
ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเกษตรกร

3. รายจ่ายครัวเรือน และภาระหนี้สิน

ในกลุ่มเกษตรกรที่สำรวจ มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 88 ภาระหนี้สินส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 50,001 – 150,000 บาท ร้อยละ 33.33 รองลงมามีภาระหนี้สิน ต่ำกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 32.4 หนี้สินระหว่าง 150,001 – 250,000 ร้อยละ 15.7 และมีภาระหนี้สินสูงกว่า 250,000 ร้อยละ 6.50 ไม่มีภาระหนี้สินเพียงร้อยละ 12 โดยมีอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี ภาระในการชำระดอกเบี้ยต่อปีของเกษตรกรที่ต่ำกว่า 5,000 บาทร้อยละ 46.3 ภาระดอกเบี้ยอยู่ระหว่าง 5,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 30.6 วิธีการผ่อนชำระเป็นรายปี ร้อยละ 81.5 รายเดือน ร้อยละ 6.5

เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินสำหรับเหตุการณ์ฉุกเฉิน เกษตรกรส่วนใหญ่พึ่งพาแหล่งเงินจากญาติพี่น้องเป็นอันดับ 1 จากเงินออม เป็นอันดับ 2 ยืมจากบิดา-มารดาเป็นอันดับ 3 อันดับ 4 และ 5 เป็นการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน โรงจํานำ และกู้ยืมเงินรายวัน ตามลำดับ เกษตรกรให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพ มากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค การใช้จ่ายเพื่อการศึกษาบุตร การใช้จ่ายเพื่อค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายทางสังคม เช่น งานแต่งงาน งานบวช ค่าใช้จ่ายเครื่องใช้และอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก ค่าใช้จ่ายเครื่องมือสื่อสาร ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ภาระหนี้สิน และรายจ่ายครัวเรือน

ด้านหนี้สินและรายจ่ายครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ภาระหนี้สิน		
มี	95	88
ไม่มี	13	12
รวม	108	100
2. ภาระหนี้สินทั้งหมด		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	35	32.4
50,001 – 150,000 บาท	36	33.3
150,001 – 250,000 บาท	17	15.7
250,000 บาทขึ้นไป	7	6.6
ไม่มีหนี้สิน	13	12.0
รวม	108	100

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านหนี้สินและรายจ่ายครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
3. วิธีผ่อนชำระ		
รายวัน	0	0
รายเดือน	7	6.5
รายปี	88	81.5
4. ดอกเบี้ยต่อปี		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	50	46.3
5,001 – 15,000 บาท	33	30.5
15,001 – 25,000 บาท	6	5.6
25,001 บาท ขึ้นไป	6	5.6
ไม่มีหนี้สิน	13	12.0
รวม	108	100
5. เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและมีความจำเป็นต้องใช้เงินเกษตรกรส่วนใหญ่พึ่งพาแหล่งเงินจาก		
ยืมจากญาติพี่น้อง	35	32.4
เงินออม	30	27.8
ยืมจากบิดามารดา	21	19.4
สถาบันการเงิน	19	7.6
โรงจํานำ	2	1.9
หนี้รายวัน	1	0.9
รวม	108	100
6. ความสำคัญของการใช้จ่าย		
เพื่อการลงทุน	51	47.2
เพื่อการบริโภค	39	36.1
เพื่อการศึกษาบุตร	9	8.3
เพื่อค่ารักษาพยาบาล	4	3.7
ค่าใช้จ่ายทางสังคม	3	2.9
ค่าใช้จ่ายเพื่อเครื่องใช้และอุปกรณ์	1	0.9
ค่าใช้จ่ายในเครื่องมือสื่อสาร	1	0.9
รวม	108	100

จากตารางภาระหนี้สิน และรายจ่ายครัวเรือน สรุปได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน และมีจำนวนหนี้สินไม่เกิน 150,000 บาท การผ่อนชำระส่วนใหญ่ผ่อนชำระรายปี ตามฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชไร่ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน การใช้จ่ายเงินส่วนใหญ่จากการยืมญาติพี่น้อง และจากเงินออม นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อการใช้จ่ายเงินในเรื่องการลงทุน และการบริโภคมากที่สุด

4. ทิศนะคติต่อการออมเงิน

จากแบบสอบถามในการสำรวจเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร พบว่าในปัจจุบันครัวเรือนเกษตรกรมีเงินออมสูงถึง ร้อยละ 91.7 ในการออมเงินนั้นได้ออมเงินไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 62 รองลงมาเป็นการออมเงินไว้กับสถาบันการเงิน ร้อยละ 50.9 กองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 25 และออมกับสหกรณ์การเกษตร เพียงร้อยละ 1.9 นอกจากการออมเงินไว้กับกลุ่มออมทรัพย์และสถาบันการเงิน จากการสอบถามพบว่า มีหลายครัวเรือนนิยมเก็บเงินออมไว้กับตัวเอง และมีเพียงบางส่วนที่ได้ฝากไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ สถาบันการเงิน โดยให้เหตุผลว่า มีความคล่องตัวสูงเมื่อมีเหตุฉุกเฉินเพราะเงินสดสามารถที่จะจับจ่ายใช้สอยได้ทันที ในการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านมากที่สุดเนื่องมาจากการฝากเงิน โดยมีเงื่อนไขว่า ถ้าหากไม่มีเงินออมตามที่กลุ่มออมทรัพย์กำหนดไว้ จะไม่มีสิทธิในการกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์นั้น การฝากเงินส่วนใหญ่ที่ฝากไว้กับสถาบันการเงินในท้องถิ่นชุมชนที่ตั้งอยู่เช่น ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีสถาบันการเงินเพียงแห่งเดียว คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ประมาณ 3,287 คน (ธ.ก.ส.:09/2550) เป็นลูกค้าเงินกู้ ธ.ก.ส. และผลสืบเนื่องจากการเป็นลูกค้าเงินกู้ ธ.ก.ส. จึงทำให้เกิดการออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การออมเงินเพื่อหวังดอกเบี้ยย การออมเงินจากการจูงใจของเงินฝากประเภทมีรางวัล เช่น การฝากเงินแบบสลากออมทรัพย์ทวีสิน การฝากเงินแบบออมทรัพย์ทวีโชค การออมเงินในลักษณะกึ่งบังคับแบบกำหนดระยะเวลา เช่นการฝากเงินในโครงการเกษียณมั่งคั่ง การฝากเงินในกองทุนวิเศษ จากการสำรวจ แรงจูงใจในการออมเงิน ร้อยละ 63.9 มีความตั้งใจในการออม จากการเห็นประโยชน์ของการออมเงิน ส่วนปัจจัยอื่นในการออมเงินได้แก่ แรงจูงใจในอัตราดอกเบี้ย การออมกึ่งบังคับจากกลุ่มออมทรัพย์ หรือสถาบันการเงินที่เกษตรกรเป็นสมาชิก การออมจากการจูงใจของเงินฝากประเภทมีรางวัล คิดเป็นร้อยละ 19.4 ร้อยละ 18.5 ร้อยละ 7.4 ตามลำดับ และเมื่อเทียบแนวโน้มกับปีที่ผ่านมา การออมเงินของเกษตรกรมีแนวโน้มจะมากขึ้นจากปีที่แล้ว ร้อยละ 50.9 มีแนวโน้มเท่าเดิม ร้อยละ 30.6 มีแนวโน้มลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 13 โดยมีความถี่ของการออมทุกเดือน ร้อยละ 48.1 ออมปีละครั้ง ร้อยละ 13.9 การออมมีระยะเวลาไม่แน่นอน เนื่องจากการผลิตตามธรรมชาติ และการผลิตตามความต้องการของตลาด เช่น จากการปลูกผัก ที่ปลูก

ตามความต้องการของตลาดซึ่งผักแต่ละชนิดจะมีอายุการเก็บเกี่ยวที่ไม่เท่ากัน จึงมีผลสืบเนื่องถึงการ
 ออมที่มีระยะเวลาที่ไม่แน่นอน การออมที่มีระยะเวลาไม่แน่นอนร้อยละ 23.1 การออมในระยะเวลา 1-3
 เดือน ร้อยละ 3.7 การออมในระยะเวลา 1.6 เดือน ร้อยละ 2.8 และไม่เคยออม ร้อยละ 1.9 เงินออมต่อปี
 ของครัวเรือนเกษตร ออมต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.3 เงินออมที่ไม่มีจำนวนแน่นอน ร้อยละ
 33.3 ซึ่งความไม่แน่นอนสืบเนื่องจากผลผลิต และปัจจัยสืบเนื่องอื่น เช่น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงขึ้น ค่า
 เล่าเรียนบุตรเพิ่มขึ้นจากการเรียนในระดับที่สูงขึ้น เงินออมต่อปีจำนวน 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 13
 เงินออมต่อปีจำนวน 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 10.2 เงินออมต่อปี 15,001 – 20,000 บาท ร้อยละ
 0.9 เงินออมต่อปี 20,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 2.8 รายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ทศนคติต่อการออม

ทัศนคติต่อการออม	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัจจุบันมีเงินออม		
มี	99	91.7
ไม่มี	9	8.3
รวม	108	100
2. ออมเงินไว้กับ		
สถาบันการเงิน	55	50.0
สหกรณ์การเกษตร	2	1.9
กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน	67	62.0
กองทุนหมู่บ้าน	27	25.0
3. แรงจูงใจในการออม		
อัตราดอกเบี้ย	21	19.4
เงินฝากประเภทมีรางวัล	8	7.4
ความตั้งใจในการออม	69	63.9
การออมกึ่งบังคับ	20	18.5
4. แนวโน้มการออม		
มากขึ้น	55	50.9
เท่าเดิม	33	30.6
ลดลง	14	13.0

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ทัศนคติต่อการออม	จำนวน	ร้อยละ
5. ความถี่		
ทุกเดือน	52	48.1
1-3 เดือน	4	3.7
1-6 เดือน	3	2.8
ปีละ ครั้ง	15	13.9
ไม่แน่นอน	25	23.1
ไม่เคยออม	2	1.9
6. เงินออมต่อปี		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	36	33.3
5,001 – 10,000 บาท	14	13.0
10,001 – 15,000 บาท	11	10.2
15,001 – 20,000 บาท	1	0.9
20,001 ขึ้นไป	3	2.8
ไม่แน่นอน	36	33.3
ไม่มีเงินออม	7	6.5
รวม	108	100

จากการออมดังกล่าวนอกเหนือจากการออมในรูปของเงินสด เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 22.2 ออมในรูปของที่ดินทำกิน ทองคำ ที่อยู่อาศัยและเครื่องอำนวยความสะดวก ร้อยละ 13.9 ร้อยละ 9.3 ตามลำดับ รูปแบบการออมเป็นการออมในระยะสั้น (ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เช่น เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ 3 เดือน) ร้อยละ 51.9 การออมในระยะปานกลาง (ระยะเวลาการออม 1-3 ปี เช่น สลากออมสิน สลากออมทรัพย์ทวีสิน ร้อยละ 16.7 การออมในระยะยาว (ระยะเวลาการออม 3 ปีขึ้นไป เช่น พันธบัตรรัฐบาล ประกันชีวิต กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ) ร้อยละ 13.9 ความคาดหวังในการออมเงินของเกษตรกร ร้อยละ 57.4 เป็นการออมเพื่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน ร้อยละ 38.9 เป็นการออมเพื่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยชรา ร้อยละ 30.6 เป็นการออมเพื่อสะสมไว้เป็นมรดกให้ลูกหลาน และการออมเพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สิน ร้อยละ 13

จากตารางข้างต้นทำให้มีข้อสรุปในทัศนคติการออมของครัวเรือนเกษตรกรว่า ในปัจจุบันครัวเรือนเกษตรกรมีเงินออมสูงถึงร้อยละ 91.7 ในการออมเงินนิยมการออมเงินไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ และ

สถาบันการเงิน เพื่อความปลอดภัย มีบางส่วนที่เก็บไว้ที่บ้านเนื่องจากความระมัดระวังในการใช้จ่ายเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ในการออมเงินพบว่า การออมเงินในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาพบว่ามีแนวโน้มการออมที่สูงขึ้น และความตั้งใจในการออมเป็นปัจจัยหลัก และแรงจูงใจในการออมเงินมากกว่าการออมโดยหวังในอัตราดอกเบี้ย โดยเฉพาะเกษตรกรมีการออมเงินเป็นประจำทุกเดือน การออมเงินถึงแม้ว่าในแต่ละปีจะมีเงินออมไม่สูงนัก แต่ก็มี การออมเงินอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาและอุปสรรคในการออมเงิน พบว่าปัญหาค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภคที่สูงขึ้นมีผลกระทบมากที่สุดถึงร้อยละ 66.7 รายได้ในอาชีพเกษตรกรรม ลดน้อยลง ร้อยละ 56.5 ค่าเล่าเรียนบุตรสูงขึ้น ร้อยละ 41.7 จากความเจ็บป่วยทั้งของตนเอง และบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 18.5 และจากถูกส่งมาให้ให้น้อยลง ร้อยละ 9.3 สาเหตุปัญหาและอุปสรรคจากความเจ็บป่วยจากการสอบถามเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้สิทธิบัตรทองในการรักษาพยาบาล

จากปัญหาข้างต้นพบว่าเป็นผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ และการเมือง ปัญหาน้ำมันแพง จึงส่งผลไปถึงการใช้จ่ายเพื่ออุปโภค บริโภคที่สูงขึ้น ที่สอดคล้องกับปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน และปัญหารายได้ในอาชีพเกษตรกรรมลดน้อยลง จากปัญหาด้านทุนในการผลิตสูง ซึ่งเป็นผลกระทบสืบเนื่องโดยส่วนหนึ่งจากปัญหาราคาน้ำมันซึ่งเป็นต้นทุนของการประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายในการเตรียมดิน ปุ๋ย สารเคมี ยากำจัดศัตรูพืช ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนา และให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้ปุ๋ยชีวภาพ การทำนาแบบกสิกรรมไร้สารพิษ แต่การทำนา และพืชไร่ ของเกษตรกรบางส่วนก็ยังคงพึ่งพาปุ๋ยเคมี ซึ่งมีราคาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ปัญหาค่าเล่าเรียนบุตรที่สูงขึ้น จากการสอบถามพบว่าเกษตรกรนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในตัวอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้นจากเดิม และค่าเช่าหอพักเพื่อเรียนหนังสือ ประกอบกับการใช้จ่ายในการเล่าเรียน การศึกษาที่มีระดับสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นกว่าเดิม และสำหรับปัญหาจากความเจ็บป่วย พบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงนัก เนื่องจากการใช้สิทธิบัตรทอง 30 บาทจากโครงการของรัฐ ทำให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้มาก

5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม การออม

ในการศึกษาใช้การวิเคราะห์แบบ Binary Logistic เนื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม การออม เป็นการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการออมของครัวเรือน เกษตร ที่มีตัวแปรตาม คือการออมเงิน และตัวแปรอิสระเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนของคุณลักษณะส่วนบุคคล รายได้ รายจ่ายและหนี้สิน และทัศนคติต่อการออมเงิน เพื่อศึกษาถึงผลกระทบต่อพฤติกรรม การออมเงิน โดยผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก แบบ Binary logistic ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร กรณีศึกษา เกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

ปัจจัย	ค่าทางสถิติที่วิเคราะห์		
	B	Exp(B)	Sig.
ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล			
สถานภาพ	3.770	43.393	0.182
เพศ	-2.026	0.132	0.350
สมาชิกครัวเรือน	1.367	3.931	0.076
พื้นที่ทำกิน	0.587	1.798	0.028
ปัจจัยด้านรายได้			
รายได้นอกภาคการเกษตร	0.000	1.000	0.050
รายได้สุทธิ	0.000	1.000	0.101
ปัจจัยด้านรายจ่าย และหนี้สิน			
ภาระหนี้สิน	-0.509	0.601	0.860
ทัศนคติต่อการออม			
ความตั้งใจในการออม	0.527	1.694	0.715
แนวโน้มการออม	3.924	50.590	0.028
Constant	-12.295	0.000	0.038
ระดับนัยสำคัญ 0.05			
Percentate Correct Predicted 97.1%			

จากตารางที่ 4.6 สามารถเขียนแบบจำลอง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร กรณีศึกษา เกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

$$= -12.295 + 3.770 \text{ สถานภาพ} - 2.026 \text{ เพศ} + 1.369 \text{ สมาชิกครัวเรือน} + 0.587 \text{ พื้นที่ทำกิน} + 0.000 \text{ รายได้นอกภาคการเกษตร} + 0.000 \text{ รายได้สุทธิ} - 0.509 \text{ ภาระหนี้สิน} + 3.924 \text{ แนวโน้มในการออม} + 0.527 \text{ ความตั้งใจในการออม}$$

จากผลการศึกษาจะเห็นว่า ค่า Percentage Correct Predicted เท่ากับ 97.1 ซึ่งแสดงว่าแบบจำลองที่ทำการวิเคราะห์สามารถอธิบายความถูกต้องได้ร้อยละ 97.1

การวิเคราะห์ปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม

สถานภาพ จากการศึกษาพบว่าสถานภาพสมรส มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3.770 หมายถึง สถานภาพสมรสของเกษตรกร เมื่อมีการสมรส ทำให้โอกาสในการออมเพิ่มขึ้นมากกว่า สถานภาพโสด และหม้าย/หย่าร้าง จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล มีความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.185 การวิเคราะห์พบว่า สถานภาพ เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้สถานภาพมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการออม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพศ จากการศึกษาพบว่า เพศมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -2.026 ในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.350 จากแบบสอบถามเพื่อการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์และข้อสมมติฐานเพื่อการศึกษา พบว่าเพศไม่มีผลต่อการออม และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมาชิกครัวเรือน จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์เท่ากับ 1.369 หมายถึงเมื่อเกษตรกรมีสมาชิกครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้มีโอกาสในการออมเพิ่มขึ้นมากกว่าครัวเรือนที่มีสมาชิกครัวเรือนน้อยกว่า จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่ามีความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.076 ซึ่งผลการศึกษากลับไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือสมาชิกครัวเรือนมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อพฤติกรรมการออม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พื้นที่ทำกิน จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.587 หมายถึง เมื่อเกษตรกรมีพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้น 1 หนวย จะทำให้มีโอกาสมีเงินออมมากกว่าคนที่ไม่มีพื้นที่ทำกินเพิ่ม จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่ามีความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.028 จากข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ พื้นที่ทำกิน มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อพฤติกรรมการออม ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นั่นแสดงถึงพื้นที่ทำกินมีความสัมพันธ์กับการออมและ จากการศึกษาแบบสอบถามเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เมื่อมีเงินเหลือจากการลงทุน การบริโภค การศึกษาของบุตรหลาน นอกเหนือจากการออมเพื่อเก็บสะสม เกษตรกรมักจะนำเงินไปลงทุนซื้อที่ดินเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน มากกว่าการใช้จ่ายเงินเพื่อสิ่งอำนวยความสะดวก

รายได้นอกภาคการเกษตร มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.000 หมายถึง รายได้นอกภาคการเกษตรมีจำนวนน้อยมาก จึงไม่สามารถวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ได้ แต่จากความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.050 จากข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตร มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการออม ซึ่งผลการศึกษากลับไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายได้นอกภาคการเกษตรมีผลโดยตรงต่อการออมเพียงเล็กน้อย และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้สุทธิ รายได้สุทธิหมายถึง รายได้ภาคการเกษตร + รายได้นอกภาคการเกษตร - ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน - ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ซึ่งรายได้สุทธิแสดงถึงรายได้ทั้งหมดของเกษตรกรสูง

กว่าค่าใช้จ่ายที่จำเป็น (การลงทุน และการบริโภค) แสดงว่า รายได้เกษตรกรเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย และมีเงินเหลือเพื่อการออม

จากการศึกษาพบว่ารายได้สุทธิมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.000 หมายถึงรายได้ของเกษตรกรถึงแม้จะเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย แต่รายได้สุทธิที่เหลือเพื่อการออมมีจำนวนไม่มากนัก ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ไม่สามารถอ่านค่าได้ ความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.101 รายได้สุทธิจึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาระหนี้สิน มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.509 หมายถึง เมื่อเกษตรกรมีภาระหนี้สิน ทำให้มีโอกาสในการออมน้อยกว่า เกษตรกรที่ไม่มีภาระหนี้สิน จากการวิเคราะห์ภาระหนี้สิน มีความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.860

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ภาระหนี้สิน มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับพฤติกรรมการออม ซึ่งภาระหนี้สินเป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แนวโน้มการออม มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3.924 หมายถึง เมื่อเกษตรกรมีแนวโน้ม ความต้องการและเห็นความสำคัญในการออมเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา เกษตรกรจะมีโอกาสในการออมมากกว่า เกษตรกรที่ไม่เห็นความสำคัญในการออม จากการวิเคราะห์แนวโน้มการออม มีความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.028

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มในการออมกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวโน้มในการออมมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการออม เป็นไปตามสมมติฐาน และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความตั้งใจในการออม มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.527 หมายถึง เมื่อเกษตรกรมีความตั้งใจในการออม จะทำให้มีโอกาสในการออมเงินออมเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ไม่มีความตั้งใจในการออม จากการวิเคราะห์พบว่า มีความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.715 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ความตั้งใจในการออมมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการออม แต่ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการสรุปผลการศึกษา เรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร กรณีศึกษา เกษตรกร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยจะสรุปตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร ใน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร การวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม ปัญหาและอุปสรรคของการออมของครัวเรือนเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มระดับการออม ซึ่งจะนำมาเพื่อลดปัญหาหนี้สิน ปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การลดต้นทุนการผลิต และการนำมาซึ่งการพึ่งพาตนเองได้ของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า และการใช้แบบสอบถามเพื่อความสะดวก และประหยัดเวลา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 108 ครัวเรือน การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยใช้ตาราง และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้วิธีทางสถิติและคณิตศาสตร์ ในการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariate Analysis) โดยวิธีการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) แบบ Binary Logistic เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม

1.3 ผลการวิจัย

จากการสำรวจครัวเรือนเกษตรกรใน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้รับการสำรวจ เป็นเพศชาย จำนวน 62 คน และ เพศหญิง จำนวน 46 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี การศึกษาสูงสุดในลำดับที่ 1 คือ การศึกษาในระดับประถมศึกษา สถานภาพของเกษตรกร ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส ร้อยละ 89.7 สมาชิกในครัวเรือนเป็นครัวเรือนขนาดเล็ก มีบุคคลในครัวเรือน 1 - 4 คน ร้อยละ 54.6 และ ขนาดกลาง มีบุคคลในครัวเรือน 5 - 9 คน ร้อยละ 44.4 ในแต่ละครัวเรือนมีบุคคลที่ต้องเลี้ยงดู เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นไม่ได้อยู่ในวัยทำงาน ได้แก่เด็ก และคนชรา โดยเฉลี่ย ครัวเรือนละ 2 คน เกษตรกร โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 มีพื้นที่

ทำกินเป็นของตนเองและพื้นที่ทำกินของบิดา มารดา ร้อยละ 24.1 จำนวนพื้นที่ทำกินโดยเฉลี่ย ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 20 ไร่ มีจำนวน 81 ครัวเรือน จากทั้งหมด 108 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 75

รายได้ของเกษตรกร ส่วนใหญ่มีรายได้จากภาคการเกษตร ปีละ 1 ครั้ง และจากพื้นที่สวนใหญ่ในเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา การประกอบอาชีพทางการเกษตรมากเป็นอันดับที่ 1 คือการทำนา ในการทำนาสวนใหญ่ทำได้เพียงปีละ 1 ครั้ง มีเพียงบางท้องที่ที่มีระบบชลประทาน ล้ำน้ำมูลและคลองบริบูรณ์ไหลผ่านเท่านั้นจึงจะทำนาได้ถึงปีละ 2 ครั้ง นอกจากการทำนาแล้วในบางตำบล เช่น ตำบลช้างทอง ทำไร่มันสำปะหลัง และไร้อ้อย เนื่องจากในพื้นที่ใกล้เคียงในอำเภอยางชุมน้อย มีบริษัท อุตสาหกรรมโคราช จำกัด รับซื้ออ้อยจากชาวไร่เพื่อผลิตน้ำตาล ใน อำเภอเมืองและอำเภอโชคชัย มีโรงงานมันสำปะหลัง ซึ่งรับซื้อเพื่อแปรรูป และเพื่อเป็นอาหารสัตว์ ในปัจจุบันเริ่มนิยม ปลูกยูคาลิปตัส เพื่อส่งขายให้กับ โรงงานกระดาษดับเบิลเอ การปลูกผักเป็นอีกอาชีพสำหรับภาคการเกษตรที่มีรายได้สูงพอที่จะเลี้ยงชีพ และบุคคลในครัวเรือน โดยเฉพาะเขต อำเภอหนองยาง และ อำเภอหนองสูงเหลือ เกษตรกรสวนใหญ่ แทบทุกครัวเรือนประกอบอาชีพภาคการเกษตรจากการทำนาเป็นหลัก มีอาชีพรองจากการทำไร่ และการปลูกผัก ทำให้เกษตรกรใน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีรายได้จากภาคเกษตรเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี อยู่ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 38 และต่ำกว่า 25,000 บาทต่อปี ร้อยละ 33.3 รายได้จากนอกภาคการเกษตร ส่วนใหญ่จากการรับจ้างทั่วไปร้อยละ 72.2 จากลูกส่งมาให้ใช้ 23.1 และมีรายได้้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า 25,000 บาทจากแบบสำรวจมีมากเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 39.8 และอันดับ 2 มีรายได้นอกภาคการเกษตร ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 23.1

สำหรับรายจ่ายภาคครัวเรือน และภาระหนี้สิน ในเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 88 ภาระหนี้สินมีทั้งระยะสั้น และระยะยาว ภาระหนี้สินระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ได้แก่ การกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน การกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาจักราช หน่วยอำเภอเฉลิมพระเกียรติ และการกู้ยืมเงินระยะยาวเกษตรกรในท้องถิ่นส่วนใหญ่กู้เงินจาก ธ.ก.ส. กำหนดชำระหนี้ปีละ 1 ครั้ง คาบชำระเป็นไปตามฤดูกาลเก็บเกี่ยว เช่น เกษตรกรที่กู้เงินเพื่อซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์เตรียมดิน (รถไถ) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ไถนา กำหนดชำระ ภายในเดือนมีนาคม ของทุกปี เนื่องจากการทำนาในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ส่วนใหญ่จะมีฤดูเก็บเกี่ยวประมาณเดือนธันวาคม แต่หลังจากเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยวราคาผลผลิตมักจะต่ำ เกษตรกรจะรอจนกว่าราคาผลผลิตจะสูงขึ้น หรือเกษตรกรบางส่วนมีการจำหน่ายประทุนกับโรงสีในโครงการจำหน่ายข้าวเปลือก หรือจะจำหน่ายข้าวเปลือกที่ยังฉาง กับ ธ.ก.ส. เงินรายได้จากการลงทุนหลังหักค่าใช้จ่ายจากการลงทุน จะมีบางส่วนเก็บเป็นเงินออมเพื่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องใช้จ่ายเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เกษตรกรสวนใหญ่มีแหล่งพึ่งพาจากการยืมในหมู่บ้านที่น้องเป็นลำดับแรก ถึงร้อยละ 32.4 และจากเงินออม ร้อยละ 27.8 ครัวเรือนเกษตรกรให้ความสำคัญกับการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนมากที่สุด และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเป็นลำดับรองลงมา

สำหรับทัศนคติต่อการออมของครัวเรือนเกษตร จากกลุ่มตัวอย่าง ครัวเรือนเกษตรกร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา พบว่าครัวเรือนเกษตรมีเงินออม ร้อยละ 91.7 การออมเงินของครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่เป็นการออมกับกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้น เนื่องจากเป็นข้อตกลงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นหลักประกันเงินกู้ จากการสอบถามแบบเผชิญหน้าการฝากเงินของเกษตรกร จะคำนึงถึงความปลอดภัยของทรัพย์สินจากการโจรกรรม มากกว่าการคำนึงถึงดอกเบี้ย และรูปแบบการฝากเงินที่นิยมฝากนอกเหนือจากการฝากออมทรัพย์จะเป็นการฝากเงินประเภทเงินฝากมีรางวัล เช่นสลากออมทรัพย์ทวีสิน สลากออมสิน เนื่องจากมีแรงจูงใจจากรางวัล ในการฝากเงินประเภทนี้นอกจากจะมีสิทธิลุ้นโชค ยังได้คืนเงินต้น พร้อมดอกเบี้ย จึงไม่เป็นการสูญเสียค่าของการลงทุน การออมเงินที่แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะสูงแต่หากการทำธุรกรรมซับซ้อน ในความคิดของเกษตรกรจึงดูเหมือนว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก เพราะเกษตรกรมักจะคิดเสมอว่าตนเองไม่มีความรู้ ดังนั้นในการลงทุนแต่ละครั้งจึงไม่กล้าลงทุนในธุรกรรมที่เชื่อว่ามีความเสี่ยงถึงแม้ว่าจะได้รับคำรับรองจากพนักงานของสถาบันการเงินในท้องถิ่นก็ตาม

ทัศนคติต่อการออมเกิดจากความตั้งใจในการออมมากกว่าจากแรงจูงใจในอัตราดอกเบี้ย การออมกึ่งบังคับที่มีระยะเวลาถึงแม้จะได้ดอกเบี้ยในการออมสูง เช่น การประกันชีวิตที่มีอายุกรมธรรม์ระยะเวลานาน 10 ปีขึ้นไป การออมในกองทุนทวีสุขที่จัดตั้งโดย ธ.ก.ส. ไม่ได้รับความนิยมมากนัก เนื่องจากเกษตรกรไม่มั่นใจในรายได้ และรายจ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพราะการประกอบอาชีพเกษตรกรในท้องถิ่นนี้ เป็นการทำการเกษตรตามธรรมชาติ จึงต้องอาศัยสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติซึ่งไม่มีความแน่นอน การออมในท้องถิ่นนี้เป็นการออมจากรายได้ภาคการเกษตรหลังฤดูเก็บเกี่ยวและเป็นการออมระยะสั้น (ระยะเวลาการออมไม่เกิน 1 ปี) ความถี่ในการออมปีละ 1 ครั้ง การออมมีแนวโน้มจะออมเพิ่มมากขึ้นจากปีที่ผ่านมา มีความคาดหวังจากการออมเพื่อเหตุการณ์ฉุกเฉินมากเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 38.9 และการออมเพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยชรา เป็นลำดับรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 30.6

ปัญหาอุปสรรคในการออม จากแบบสอบถามพบว่าปัญหาที่มีผลกระทบมากที่สุด เกิดจากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภคที่มีราคาสูงขึ้น อันสืบเนื่องจากผลกระทบทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ร้อยละ 66.7 ผลกระทบที่รองลงมาคือ รายได้ในอาชีพเกษตรกรรมลดน้อยลง ร้อยละ 56.5 จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตในแต่ละฤดูกาลไม่แน่นอน ในปีที่ผ่านมา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ประสบกับปัญหาน้ำท่วม ก่อให้เกิดความเสียหายในผลผลิต เช่น การขาดปลูกล้วย ปลา การปลูกผักในบริเวณริมฝั่งลำน้ำมูล ค่าเล่าเรียนบุตรสูงขึ้น สืบเนื่องจากการศึกษาในระดับสูงขึ้นของบุตร ในส่วนของความเจ็บป่วยของตนเอง และบุคคลในครัวเรือน มีเพียงร้อยละ 18.5 เนื่องจากส่วนใหญ่ครัวเรือนเกษตรกรจะใช้สิทธิบัตรทอง 30 บาท

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษานำมาอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล

สถานภาพสมรส จากการศึกษพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีสถานภาพสมรส จากการทดสอบสมมติฐาน คือสถานภาพสมรส แนวโน้มมีการออมเพิ่มสูงขึ้น ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่เป็นไปตามข้อสมมติฐาน สามารถอธิบายได้ดังนี้ จากสภาพความเป็นอยู่ในสังคมชนบท การสมรสเป็นการเพิ่มแรงงานในครัวเรือน เมื่อแรงงานเพิ่มรายได้ครัวเรือนจึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วยส่งผลไปถึงการออมที่เพิ่มสูงขึ้น การออมเป็นการวางแผนเพื่ออนาคตในวันข้างหน้า จำนวนสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือสถานสมรสมีปริมาณมากที่สุด รองลงมา คือสถานภาพ หม้าย/ หย่าร้าง และลำดับสุดท้าย คือ โสด

เพศ จากการศึกษพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการออม จากการทดสอบสมมติฐาน และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการสุ่มตัวอย่าง 108 ครัวเรือน พบว่าเป็นเพศชาย 62 คน เพศหญิง 46 คน เมื่อดูจากนิสัยการออมของเพศชายน่าจะมึนนิสัยการอมน้อยกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นนิสัยเฉพาะ

สมาชิกครัวเรือน จากการศึกษพบว่าส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนขนาดเล็ก คือมีสมาชิกในครัวเรือน 1 – 4 คนจำนวน 59 ครัวเรือน จากแบบสอบถาม 108 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนขนาดกลาง มีสมาชิกในครัวเรือน 5 – 9 คน จำนวน 48 ครัวเรือน และเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่ สมาชิก 10 คนขึ้นไป 1 ครัวเรือน จากการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมาชิกครัวเรือนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการออม ครัวเรือนที่มีสมาชิกน้อยมีโอกาสที่จะมีเงินอมน้อยกว่าครัวเรือนขนาดใหญ่เนื่องจากครัวเรือนขนาดใหญ่มีสมาชิกครัวเรือนมากกว่า จึงทำให้มีแรงงานในครัวเรือนมากกว่าครัวเรือนขนาดเล็ก ถึงแม้ว่าค่าใช้จ่ายในครัวเรือนขนาดใหญ่จะสูงกว่าครัวเรือนขนาดเล็กก็ตาม ผลการทดสอบพบว่า เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

พื้นที่ทำกิน จากการศึกษพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองแต่ละครัวเรือนมีจำนวนพื้นที่ทำกิน ต่ำกว่า 20 ไร่ รองลงมาเป็นพื้นที่ทำกินของบิดามารดา ที่เช่า และของญาติพี่น้อง ตามลำดับ จากการตั้งสมมติฐาน พื้นที่ทำกินมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการออม ผลการทดสอบสมมติฐาน เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สามารถอธิบายได้ดังนี้ ครัวเรือนเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองและมีจำนวนพื้นที่ทำกินเพียงพอต่อการประกอบอาชีพเกษตรกร ทำให้ไม่ต้องเสียค่าเช่า และมีแรงจูงใจในการพัฒนาพื้นที่ทำกิน ขยายพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ให้เพียงพอค่าใช้จ่ายครัวเรือน เมื่อรายได้เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

จากการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยาวรรณ สกุลเจริญ (2544) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคครัวเรือนเกษตร ได้แก่ รายได้ครัวเรือน ขนาดครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำกิน สถานภาพ การศึกษา และสัดส่วนการทำงานของสมาชิกครัวเรือน

2.2 ปัจจัยด้านรายได้

รายได้นอกภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่า รายได้นอกภาคการเกษตรถึงแม้ว่าจะไม่ใช่จำนวนมากและเพียงพอต่อการยังชีพ แต่ก็ยังเป็นรายได้ส่วนสำคัญที่จะช่วยเสริมให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า รายได้นอกภาคการเกษตรมีจำนวนไม่มากจึงไม่อาจที่จะอ่านค่าสัมประสิทธิ์ได้ แต่จากความน่าจะเป็น (Sig.) เท่ากับ 0.05 ทำให้รายได้นอกภาคการเกษตรมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

สามารถอธิบายได้ว่า รายได้นอกภาคการเกษตรมีจำนวนเพียงเล็กน้อย แต่กลับมีความน่าจะเป็นในการออมเงินเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นถ้าเกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรมากขึ้นกว่าเดิม ความสัมพันธ์ของรายได้นอกภาคการเกษตรจะมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการออม

รายได้สุทธิ ที่มาของรายได้สุทธิของเกษตรกรมาจากรายได้ภาคการเกษตร และรายได้นอกภาคการเกษตร หักด้วยค่าใช้จ่ายในการลงทุน และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค จากการเปรียบเทียบระหว่างรายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร กับค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนและการบริโภค จะเห็นได้ว่า รายได้ของเกษตรกร เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่จำเป็น จากการตั้งสมมติฐานรายได้สุทธิ มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการออม ผลการทดสอบสมมติฐานไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และเป็นไปตามข้อสมมติฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้พบว่ารายได้สุทธิของครัวเรือนเกษตรมีน้อยจึงไม่สามารถอ่านค่าสัมประสิทธิ์ได้

การประกอบอาชีพเกษตรกร ในท้องที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา เป็นการประกอบอาชีพเกษตรตามธรรมชาติ ผลผลิตตามสภาพดินฟ้าอากาศ บางปีฝนแล้ง บางปีน้ำท่วม ทำให้รายได้ของเกษตรกรไม่คงที่ แน่นนอน ดังนั้นเมื่อมีรายได้ในแต่ละปีเกษตรกรจึงต้องเก็บไว้เพื่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็น และแบ่งบางส่วนเพื่อเก็บออมสำหรับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากรายได้ภาคการเกษตรมีเพียงหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวเท่านั้น การเก็บออมที่แท้จริงเกิดขึ้นหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวในปีถัดไป เมื่อมีเงินเหลือจากใช้จ่ายในปีที่ผ่านมา การศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎี รายได้ที่แท้จริงกำหนดเงินออมที่แท้จริง โดย John Maynard Keynes ที่เห็นว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการบริโภคและการออมที่แท้จริง สามารถอธิบายได้ดังนี้ ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีรายได้สุทธิ สูงกว่าค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ได้แก่ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค และการออมเงินมีเพิ่มมากขึ้นถ้ารายได้สุทธิเพิ่มมากขึ้น การมีรายได้นอกภาคการเกษตร เพื่อเป็นรายได้เสริมในการเลี้ยงชีพ ได้แก่ รายได้จากการทำงานรับจ้างทั่วไป จากลูกส่งมาให้ รายได้จากการค้าขาย และรายได้จากการที่บุคคลใน

ครัวเรือนไปทำงานต่างประเทศ จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และมีความเป็นไปได้ใน การออมเพิ่มสูงขึ้น

2.3 ปัจจัยด้านรายจ่าย และหนี้สิน

ภาระหนี้สิน จากการศึกษาพบว่าในครัวเรือนเกษตรกรมีภาระหนี้สิน จำนวน 95 ครัวเรือน จาก 108 ครัวเรือน ในการศึกษาได้ตั้งข้อสมมติฐานว่า พฤติกรรมการออม มีผลตรงกันข้ามกับภาระหนี้สิน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เป็นไปตามข้อสมมติฐาน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถอธิบายได้ดังนี้ เมื่อครัวเรือนเกษตรกรมีภาระหนี้สินเพิ่ม ทำให้ครัวเรือนต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากการผ่อนชำระหนี้ และภาระดอกเบี้ย

มีข้อสังเกตว่า กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกรในท้องที่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีเงินออม ร้อยละ 91.7 มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 88 นั้นหมายถึง เมื่อมีภาระ หรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกษตรกรจะใช้จ่ายจากเงินออม นอกเหนือจากการกู้ยืมและถึงแม้ว่าจะมีภาระหนี้ เกษตรกรก็มีความตั้งใจในการออม โดยแบ่งเงินส่วนหนึ่งจากรายได้เป็นเงินออมเพื่อใช้จ่าย นอกจากนั้นหนี้สินบางส่วนมีผลต่อการลงทุนระยะยาว หรือเป็นทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น ภาระหนี้สินจากการซื้อรถไถนา รถไถนาเป็นการลงทุนในการประกอบอาชีพและเป็นทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดรายได้จากการนำรถไถนาไปรับจ้างนอกจากการไถนาในที่ดินทำกินของตนเอง แม้หนี้สินจะเพิ่มสูงขึ้น จากหนี้สินก็สามารถหารายได้ส่วนเพิ่มจากภาระหนี้สินได้เช่นกัน

2.4 ทศนะคติต่อการออม

แนวโน้มในการออม จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เกษตรกรได้เห็นความสำคัญของการออมเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาร้อยละ 55 ทศนะคติต่อการออมของเกษตรกรจึงมีแนวโน้มที่จะมีการออมเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม ในการศึกษาได้ตั้งข้อสมมติฐานว่า พฤติกรรมการออมมีผลโดยตรงต่อแนวโน้มการออม ผลการทดสอบสมมติฐาน แนวโน้มการออมเป็นไปตามข้อสมมติฐาน และมีระดับนัยสำคัญสถิติ 0.05

ความตั้งใจในการออม จากการศึกษาพบว่าความตั้งใจในการออมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ทำให้มีแนวโน้มในการออมเพิ่มสูงขึ้นจากปีที่ผ่านมา ทำให้ลดภาระหนี้สิน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน มีความจำเป็นต้องใช้เงินกะทันหัน ก็สามารถใช้จ่ายจากเงินออมโดยไม่ต้องพึ่งพาบุคคลอื่น หรือสถาบันการเงินเพื่อการกู้ยืมเงิน ในการศึกษาได้ตั้งข้อสมมติฐานว่า พฤติกรรมการออม มีผลโดยตรงต่อความตั้งใจในการออม ผลการทดสอบสมมติฐาน ความตั้งใจในการออมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ความตั้งใจในการออมเป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากแบบสำรวจเพื่อการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 63 ออมเงินจากความตั้งใจในการออม

นอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นอธิบายเพิ่มเติมได้จากความสอดคล้องกับสมมติฐาน วิฎจักร วงจรชีวิต ในความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ การบริโภค และการออมทรัพย์สิน และอายุ เสนอโดย Franco Moligliani, Albert Ando และ Richard Burmberg ซึ่งมีสมมติฐานว่า ปัจเจกบุคคลจะวาง

แผนการบริโภคและการออมในระยะยาว เพื่อจัดสรรการบริโภคของตัวเองในแนวทางที่ดีที่สุดที่จะเป็นไปได้ตลอดช่วงชีวิต และการออมเกิดจากการไม่บริโภคในปัจจุบันแต่จะเก็บไว้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการบริโภคในอนาคต ดังนั้น การที่เกษตรกรมีความตั้งใจในการออม และเห็นความสำคัญของการออมเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา การออมในวันนี้ของเกษตรกรนอกจากเพื่อการบริโภคในอนาคตแล้ว ยังเป็นการออมเพื่อใช้จ่ายเงินในเหตุการณ์ฉุกเฉิน เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยชรา เป็นต้น

3. ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษา

การเก็บข้อมูลในการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม พบว่าปัญหาและอุปสรรคเกิดจากความไม่เต็มใจในการตอบแบบสอบถามและบิดเบือนข้อมูลบางส่วน เพราะกลุ่มตัวอย่างเกรงว่าข้อมูลที่แท้จริง อาจมีผลต่อเหตุการณ์ในอนาคต เช่น ภาระหนี้สิน อาจบิดเบือนข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากเกรงว่าจะมีผลต่อการกู้เงินกับสถาบันการเงิน และยังไม่พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเกษตรกรบางส่วน จำรายได้และค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของตนเองไม่ได้ อย่างแม่นยำ การตอบแบบสอบถามจึงเป็นการคาดการณ และประมาณการ เนื่องจากไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือน นอกจากนั้นความเข้าใจของเกษตรกรในรายจ่ายและหนี้สินเกษตรกรบางคนเข้าใจว่าเป็นส่วนเดียวกัน จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษา

จากการศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรดังกล่าว ทำให้ได้ข้อสรุปถึงแนวทางในการเพิ่มระดับการออมของครัวเรือนเกษตรกรดังนี้

4.1.1 เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการออมและการสะสมทุนในระดับครัวเรือน การสะสมทุนยังมีการกระจุกตัวอยู่ที่ครัวเรือนที่มีรายได้สูง โดยครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำยังมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย และมีปัญหาหนี้สิน ดังนั้นเมื่อความเพียงพอของรายได้ไม่สัมพันธ์กับค่าใช้จ่าย ความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ การดูแลสุขภาพของคนในครัวเรือน การลงทุนเพื่อให้เกิดรายได้ในการยังชีพ จึงพัฒนาได้อย่างไม่เต็มที่ เนื่องจากเงินลงทุนดังกล่าวที่มาจากเงินออมและการสะสมทุนไม่เพียงพอ เงินลงทุนส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืม ทำให้มีต้นทุนในการลงทุนสูง รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพลดลงตามต้นทุนที่สูงขึ้น การเข้าถึงแหล่งเงินทุนทำได้จำกัด เฉพาะเกษตรกรที่มีหลักประกัน เช่นการเป็นสมาชิกลูกค้า ธ.ก.ส. มีการค้ำประกันในกลุ่มลูกค้าด้วยกัน การค้ำประกันจากการจ้างงานของอสังหาริมทรัพย์ การออมยังมีรูปแบบจำกัดความหลากหลายและยึดติดกับการฝากเงินสถาบันการเงินประเภทออมทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีความเสี่ยงน้อยที่สุด จึงทำให้มี

ผลตอบแทนน้อยด้วยเช่นกัน รัฐบาลจึงควรมุ่งเน้นการใช้มาตรการ และนโยบายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชากรโดยเฉพาะเกษตรกรที่เป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ของประเทศ มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น เช่นการกระตุ้นให้เกิดการจ้างงาน การพัฒนาอาชีพจากสวนงานที่เกี่ยวข้อง การให้ความรู้เบื้องต้นต่อการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำและมีผลตอบแทนที่คุ้มค่า

4.1.2 พฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนเกษตรกร ได้เปลี่ยนแปลงไปตามระบบเศรษฐกิจ การให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคยังมีแนวโน้มที่สูงกว่าการลงทุน เนื่องจากครัวเรือนได้ให้ความสำคัญต่อการบริโภคมากกว่าการออมเงิน ถ้ารายได้ลดลงจากเดิม ครัวเรือนเกษตรกรมักจะเลือกการออมที่ลดลงมากกว่าการลดการบริโภค และใช้จ่ายเพื่อสินค้าฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะในปัจจุบันการให้ความสำคัญกับเครื่องมือสื่อสารค่อนข้างมาก การปลูกฝังความเป็นอยู่แบบพอเพียง การใช้จ่ายอย่างประหยัด การลดการให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคแล้วสร้างค่านิยมให้มีการออมเงินที่สูงขึ้นเพื่อเป็นเงินลงทุนแทนการกู้ยืม

4.1.3 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดอกเบี้ยเงินฝาก และการออมเงินพบว่า ดอกเบี้ยเงินฝากไม่ใช่แรงจูงใจในการฝากเงิน การออมเงินเกิดจากความตั้งใจในการออม และมีแนวโน้มการออมที่เพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าระดับการออมจะน้อยเมื่อเทียบกับการลงทุนเพิ่มเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่สูงขึ้น ดังนั้นรัฐบาลและสวนงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการออมระยะยาว เพื่อให้เกษตรกรมีเงินออมและเก็บไว้เพื่อใช้จ่ายเมื่อเข้าสู่วัยชรา

4.1.4 ในปัจจุบันมีสินเชื่อในระบบ และบริการสินเชื่อเงินสด เพื่อการบริโภคมากมาย รัฐบาลควรดูแล และมีมาตรการการกู้ยืมเงินที่รัดกุม เนื่องจากในปัจจุบัน การกู้ยืมเงินประเภทนี้เข้าถึงทุกระดับ ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นจากการใช้จ่าย

4.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ปัจจัยที่นำมาเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม เป็นเพียงปัจจัยพื้นฐาน ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ยังไม่ได้นำมาวิเคราะห์จากการศึกษาในครั้งนี้ ในการศึกษาเพิ่มเติมในครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม เช่น ทรัพย์สิน ความเจริญด้านวัตถุในการเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อครัวเรือนเกษตรกร ความเสี่ยงจากการกู้ยืมหนี้ในระบบ บริการสินเชื่อเงินสดที่มีหลักประกันต่ำ ว่ามีผลกระทบต่อพฤติกรรมครัวเรือนเกษตรกรเช่นไร นอกจากนั้นควรศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการออมเงินในระยะยาวของเกษตรกร จากการศึกษาในครั้งนี้ เกษตรกรไม่มีความสนใจในการฝากเงินระยะยาว ที่มีระยะเวลา และ จำนวนเงิน เป็นตัวกำหนดการฝาก โดยให้เหตุผลว่าการฝากอาจไม่เป็นไปตามกำหนด และมีรายได้ไม่เท่ากันในแต่ละปี เนื่องจากเกษตรกรทำการเกษตรโดยอาศัยธรรมชาติ ดังนั้นการฝากเงินในระยะยาวจึงไม่เป็นแรงจูงใจ ถึงแม้ว่าดอกเบี้ยจะสูง และมีหลักประกันอื่นเพื่ออนาคตวันข้างหน้าก็ตาม เพื่อนำมาปรับปรุงวิธีระดมเงินออมภาคครัวเรือน ที่มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กลุ่มมาตรฐานสถิติ สำนักนโยบายและวิชาการสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550) มาตรฐานการจัดประเภทสาขาสถิติ สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 15 กันยายน 2550 จาก http://www.nso.go.th/thai/standard/140747brnce_std.html
- ชารินทร์ ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) "การวิเคราะห์การออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชูศรี วงศ์รัตน์ (2546) *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ เทพเนรมิตการพิมพ์
- ชัยรัตน์ ดันติพงศ์พันธ์ (2548) "ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมในภาวะอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลง" วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ชัยวุฒิ อิศวรจุฑกุล (2541) "การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2550) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ วี. อินเตอร์ พรินท์
- ปิยาวรรณ สกุลเจริญ (2544) "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนเกษตร: กรณีศึกษาอำเภอศรีราชา" วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา
- พิราพร ไทยใจดี (2550) *วิเคราะห์สถิติและทำงานวิจัยด้วย SPSS (วีซีดี)* กรุงเทพฯ ชัคเซสมิเดีย
- มงคล ดอนขวา นุจรี ดอนขวา (เม.ย.2536 – มี.ค. 2537) "การศึกษารูปแบบการกู้ยืม และการออมของครัวเรือนเกษตรในชนบทภาคอีสาน: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
- วโรทัย โกลศพิศิษฐ์กุล (2550) การออมของไทย และวิกฤติไทยในอนาคต สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 30 กรกฎาคม 2550 จาก <http://www.FPO.GO.TH/FSEG/>
- สนธยา นริสศิริกุล (2535) "การวิเคราะห์การออมภาคครัวเรือนไทย ปี พ.ศ.2517 – 2533" วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สมคิด พรหมจ้อยและคณะ (2546) *เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสานใต้ ความอยู่รอดของชุมชนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์สร้างสรรค์
- สุทิพย์ พิบูลย์ทิพย์ (2538) "การออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุทิพันธุ์ บงสุนันท์ (2548) เศรษฐศาสตร์กับการออม สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 30 กรกฎาคม 2550 จาก <http://www.nidamba11.net/ekonomiz/index2004p1.htm>

- เสาวลักษณ์ ธรรมทีปกุล (2538) "พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรลูกค้า ธ.ก.ส." วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อรวรรณ ยี่สาร (2538) "พฤติกรรมการออมของครัวเรือน: วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง ปี
2535/36" วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุสาห์ แซ่มสุวรรณ (2544) "ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2527 – 2541"
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- Monetary Policy Group Bank of Thailand (November 2004) *Rising Thai Household Debt:
Assessing Risks and Policy Implications* Bangkok

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การขอ

"เศรษฐศาสตร์" เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัด

ความหมายเศรษฐศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่า เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการประหยัดหรือการออม ในส่วนของการออมเงิน นอกจากจะมีประโยชน์ต่อผู้ออมทุกคน ช่วยลดความเสี่ยงในการดำรงชีวิตยามฉุกเฉิน ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และเพื่อสร้างความมั่นคงในอนาคตแล้ว การออมยังมีประโยชน์ต่อประเทศชาติ ทั้งในด้านการขยายตัวและการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การออมเป็นรากฐานและเป็นปัจจัยสำคัญกำหนดการลงทุน โดยการออมจะทำงานร่วมกับแรงงานและเครื่องจักรที่มีคุณภาพ รวมทั้งการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการผลิตและการจ้างงาน หรือทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตได้ ส่วนในด้านเสถียรภาพ การออมช่วยลดผลกระทบจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการออมในระดับสูง จะทำให้การลงทุนในประเทศ ไม่จำเป็นต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศมากนัก แม้เศรษฐกิจจะเข้าสู่ภาวะถดถอย เงินทุนจากต่างประเทศที่เคยพึ่งพิง อาจไหลออกไปบ้างก็ตาม ประเทศก็ยังสามารถพึ่งการออมในประเทศได้ ภาคเศรษฐกิจต่างประเทศก็ยังอยู่ในเสถียรภาพ ทำให้พัฒนาเศรษฐกิจได้ต่อเนื่อง ดังนั้นการออมของครัวเรือน (Household saving) เป็นแหล่งการเงินของการสะสมทุนของประเทศที่สำคัญ

การออมเป็นพฤติกรรมที่ต้องปลูกฝัง ฝึกฝน อดทน และปฏิบัติต่อเนื่อง ในภาวะปัจจุบันมีสภาพแวดล้อมบริโภคนิยมที่กระตุ้นการใช้จ่ายให้เพิ่มมากขึ้นทุกขณะ ทำให้การประมาณตน การระมัดระวังการใช้จ่าย และการออมเกิดขึ้นได้ยาก แม้การใช้นโยบายและมาตรการต่างๆ ที่ออกมา ไม่ว่าจะอัตราดอกเบี้ย/ผลตอบแทนที่สูงขึ้น การได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี และทางเลือกที่หลากหลายของตราสารการออม จะเป็นปัจจัยที่จำเป็นในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการออมก็ตาม แต่ไม่ใช่ปัจจัยที่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การออมในระยะยาวได้ สิ่งสำคัญ ภาครัฐและสังคมทุกภาคส่วน ต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดความตระหนักในคุณค่าของการออม มีความเชื่อ และร่วมสร้างค่านิยมใหม่ให้เกิดขึ้นกับสังคมไทย คือ วัฒนธรรมการออม ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อ และส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการออม (สุทธิพันธุ์ บงสุนันท์:2548)

จากการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 กล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางการเงิน ในเรื่อง การส่งเสริมการออมในประเทศ เพื่อลดการพึ่งเงินจากต่างประเทศ และสะสมเงินไว้รองรับความต้องการใช้เงินระดับบุคคลในยามที่มีอายุสูงขึ้น โดยมีมาตรการขยายการออมเพื่อการเกษียณอายุให้ครอบคลุมประชากรมากขึ้น มีระบบการค้ำประกันเงินฝากแบบจำกัดจำนวน เพื่อกระตุ้นให้มีการบริหารจัดการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ กระจายไปยังเครื่องมือทางการเงินอื่นนอกเหนือจากเงินฝากมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันผู้ฝากรายย่อยจะยังได้รับการ

คุ้มครองและ เมื่อการออมของภาคครัวเรือนกระจายไปสู่เครื่องมือทางการเงินที่หลากหลายมากขึ้น และมีผู้ให้บริการที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องมีกลไกการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ให้บริการแก่ประชาชนที่ครบทั้งระบบ เพื่อไม่ให้เกิดการหลบเลี่ยงหาประโยชน์จากช่องว่างของการกำกับดูแล และการสร้างวินัยทางการเงินให้มีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่พอเพียง

ลักษณะของครัวเรือน (Household characteristics)

ลักษณะของครัวเรือนที่แตกต่างกันย่อมส่งผลถึงรายได้ และค่าใช้จ่ายที่ต่างกัน

1. สมาชิกในครัวเรือน (Household members)ประกอบด้วย จำนวนสมาชิก จำแนกตามอายุ เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส เป็นต้น
2. ครัวเรือน (Household) ประกอบด้วย จำนวนครัวเรือน ประเภทครัวเรือน ขนาดครัวเรือน ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของครัวเรือน เป็นต้น
3. ครอบครัว (Families) เกี่ยวกับประเภทครอบครัวลักษณะขององค์ประกอบในครอบครัว (พ่อ แม่ ลูก) เป็นต้น
4. การมีงานทำ (Employment) เกี่ยวกับการมีงานทำของสมาชิกในครัวเรือนเพื่อวัดถึงการได้มาของรายได้ในครัวเรือน
5. ที่อยู่อาศัย (Living quarters) ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ประเภทของที่อยู่อาศัย สถานการณ์ครอบครองที่อยู่อาศัย เป็นต้น

รายได้ครัวเรือน ประกอบด้วยรายได้จากการทำงาน รายได้จากสินทรัพย์(รายได้ที่เพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ที่มีอยู่ในรูปของผลตอบแทนจากสินทรัพย์ เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล) รายได้จากบริการเพื่อบริโภคในครัวเรือน รายได้จากการโอนเงิน (เช่นบำนาญบำนาญ เงินช่วยเหลือ)

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน เป็นผลรวมของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือน และที่ไม่ใช่การบริโภคของครัวเรือน(ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการโอนย้ายเงินไปสู่ภาครัฐ องค์การที่ไม่แสวงหากำไร และครัวเรือนอื่น ๆ โดยไม่ได้สินค้าหรือบริการใด ๆ กลับมา)

ตารางผนวกที่ 1 จำนวนและอัตราร้อยละของครัวเรือนส่วนบุคคล จำแนกตามสถานะทางการทำงานของผู้มีรายได้สูงสุดของครัวเรือน

และเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	รวม		เจ้าของหรือ ดำเนินการเอง		ลูกจ้างรัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ		ลูกจ้างเอกชน		การรวมกลุ่ม		ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงาน เชิงเศรษฐกิจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	706,720	100.0	404,263	57.2	61,025	8.6	165,374	23.4	102.0	0.01	75,956	10.8
ในเขตเทศบาล	140,145	100.0	63,497	45.3	26,317	18.8	33,870	24.2	27.0	0.02	16,434	11.7
นอกเขตเทศบาล	566,575	100.0	340,766	60.1	34,708	6.1	131,504	23.2	75.0	0.01	59,522	10.5

ที่มา : โครงการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2549 สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา

จาก ตารางข้างต้นจะเห็นว่าจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลในเขตจังหวัดนครราชสีมา ทั้งสิ้น 706,720 ครัวเรือนเป็นครัวเรือนในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมาจำนวน 140,145 ครัวเรือน ครัวเรือนนอกเขตเทศบาล จำนวน 566,575 ครัวเรือน ตารางนี้แสดงถึงการมีงานทำของคนในครัวเรือน และแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลถึงระดับของรายได้ และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ที่แตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนเกษตร

การออม เป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่ง que แสดงถึงฐานะความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตร ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับการลงทุนการผลิต และการบริโภค อุปโภคในครัวเรือน

ครัวเรือนเกษตรมีเงินออม และการสะสมทุนต่ำ ทำให้เกิดปัญหาภาระหนี้ การออมเป็นทางหนึ่งที่เกษตรกรจะได้มีเงินทุนเพื่อทำกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร จากการศึกษา สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของเกษตรกร และศึกษาถึงลักษณะ ขนาด และส่วนประกอบของการออมของเกษตรกร ใช้สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับการออมของครัวเรือนเกษตร

จากผลการศึกษาพบว่ารายได้สุทธิ และการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน เป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการกำหนดการออมของครัวเรือนทั้งประเทศ และทุกกลุ่มครัวเรือน โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ส่วนขนาดครัวเรือน และการพึ่งพิงของสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนทั้ง

ประเทศและบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ขนาดของครัวเรือนมีผลต่อครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ การพึ่งพิง มีผลต่อครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง สำหรับทรัพย์สินเป็นปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนทั้งประเทศและทุกกลุ่มแต่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาด

เนื่องจากการถือครองทรัพย์สินเปรียบเสมือนการออมของครัวเรือนรูปแบบหนึ่ง เป้าหมายในการถือทรัพย์สินถาวรอาจแตกต่างกันบ้างตามความจำเป็น การถือครองทรัพย์สินถือไว้เพื่อป้องกันความเสี่ยง เป็นหลักประกันในอนาคต แม้ว่าจะมีสภาพคล่องน้อยมาก แต่ในขณะเดียวกันการถือครองทรัพย์สินก็สามารถหาผลตอบแทนได้โดยเฉพาะการถือครองที่ดิน สำหรับทรัพย์สินที่ครัวเรือนนิยมถือครองไว้ ได้แก่

1. ที่ดิน ครัวเรือนส่วนใหญ่นิยมถือที่ดิน โดยคาดว่ามูลค่าของทรัพย์สินนี้จะเพิ่มขึ้นในอนาคตและจะเป็นหลักประกันความมั่นคงของครัวเรือน
 2. อาคารและสิ่งก่อสร้างที่อยู่อาศัย รายได้ที่เกิดจากราคาใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ก็จะนำรายได้ส่วนที่เหลือไปซื้อที่อยู่อาศัย โดยอาจจ่ายตามราคาหรือผ่อนชำระ ขึ้นอยู่กับผู้ออมจะมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด
 3. ทรัพย์สินประเภททุนที่ใช้ในการผลิต เป็นการซื้อสินทรัพย์ประเภททุน เช่นเครื่องจักร เครื่องมือต่าง ๆ สำหรับการผลิต อาจถือได้ว่าเป็นการออมประเภทหนึ่ง เพราะรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภค
 4. การเพิ่มขึ้นของสินค้าคงเหลือ เนื่องจากสินค้าคงเหลือก็คือส่วนหนึ่งของรายได้
 5. การซื้อโลหะที่มีค่า และอัญมณี
- ทั้งนี้สินทรัพย์ถาวรที่มีค่าเสื่อมราคา การคิดมูลค่าการออมจะต้องหักค่าเสื่อมราคาออกด้วย

ตารางผนวกที่ 2 ความสัมพันธ์พฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

Correlations

		เงินออม	สถานภาพ	พื้นที่	รายได้สุทธิ	แนวโน้มการออม	ความตั้งใจในการออม
เงินออม	Pearson Correlation	1	.213(*)	.215(*)	.168	.433(**)	.271(**)
	Sig. (2-tailed)		.027	.025	.083	.000	.005
	N	108	108	108	108	108	108
สถานภาพ	Pearson Correlation	.213(*)	1	-.050	.025	.034	.118
	Sig. (2-tailed)	.027		.610	.801	.726	.223
	N	108	108	108	108	108	108
พื้นที่	Pearson Correlation	.215(*)	-.050	1	.241(*)	.195(*)	.027
	Sig. (2-tailed)	.025	.610		.012	.043	.779
	N	108	108	108	108	108	108
รายได้สุทธิ	Pearson Correlation	.168	.025	.241(*)	1	.122	.209(*)
	Sig. (2-tailed)	.083	.801	.012		.207	.030
	N	108	108	108	108	108	108
แนวโน้มการออม	Pearson Correlation	.433(**)	.034	.195(*)	.122	1	.283(**)
	Sig. (2-tailed)	.000	.726	.043	.207		.003
	N	108	108	108	108	108	108
ความตั้งใจในการออม	Pearson Correlation	.271(**)	.118	.027	.209(*)	.283(**)	1
	Sig. (2-tailed)	.005	.223	.779	.030	.003	
	N	108	108	108	108	108	108

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

เนื่องจากการถือสินทรัพย์เปรียบเสมือนการออม ตารางข้างต้นแสดงความสัมพันธ์ของการออมกับสถานภาพ พื้นที่ทำกิน รายได้สุทธิ แนวโน้มการออมและความตั้งใจในการออม จากตารางดังกล่าวพบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมกรรมการออม

สำหรับ แนวโน้มในการออม และความตั้งใจในการออม เป็นส่วนที่สำคัญมากสำหรับพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเป็นปัจจัยที่เกิดจากความตั้งใจ และเห็นความสำคัญของการออม ไม่ว่าจะปัจจัยใด ๆ จะส่งผลกระทบต่อรายได้และค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นก็ตาม

นอกจากนั้นพื้นที่ และสถานภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงความน่าจะเป็นในการออมเงินของการเกษตรที่สูงขึ้น เนื่องจากพื้นที่เป็นปัจจัยหลักในการประกอบอาชีพ การที่เกษตรกรมีพื้นที่ทำกินเพียงพอกับความต้องการในการประกอบอาชีพ การมีที่ดินเป็นของตนเอง เกษตรกรจะลดค่าใช้จ่ายในการเช่าพื้นที่ และมีความตั้งใจที่จะพัฒนาที่ดิน ผลผลิต ให้เพิ่มพูนขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ปัจจัยสถานภาพ มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการออมเนื่องจากเกษตรกรในสังคมชนบท เมื่อมี

สถานภาพสมรส ทำให้แรงงานในครัวเรือนเพิ่มขึ้น และมีความตั้งใจที่จะสร้างครอบครัว สร้างรายได้ เพื่อให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ตารางผนวกที่ 3 แสดงความสัมพันธ์พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

Variables not in the Equation^a

Step 0	Variables		Score	df	Sig.
	สถานภาพ		5.305	1	.021
	เพศ		.430	1	.512
	สมาชิกครัวเรือน		1.721	1	.190
	พื้นที่		4.700	1	.030
	รายได้นอกภาคการเกษตร		.164	1	.685
	รายได้สุทธิ		3.442	1	.064
	ภาระหนี้สิน		1.377	1	.241
	แนวโน้มน		20.513	1	.000
	ความตั้งใจในการออม		8.344	1	.004

a. Residual Chi-Squares are not computed because of redundancies.

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร
: กรณีศึกษา เกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

เรียน เกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ สำหรับเกษตรกร อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

2. ผู้สำรวจ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประกอบการศึกษา วิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระ บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในการศึกษาเพื่อก่อประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางในการเพิ่มระดับการออม และขอรับรองว่าคำตอบของท่าน ไม่มีผลกระทบต่อท่าน และจะไม่มีการอ้างอิงถึงตัวบุคคล ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากทุกท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และให้ตรงกับความรู้สึกรของท่านที่สุด

3. แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 4 ส่วน

- 3.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล
- 3.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรายได้ แหล่งที่มารายได้
- 3.3 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับรายจ่ายครัวเรือน และภาระหนี้สิน
- 3.4 ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการออมเงิน

ผู้สำรวจขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ 20-29 ปี 30-39 ปี
 40-49 ปี 50-59 ปี
 60-69 ปี 70 ปีขึ้นไป

3. การศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย
 อนุปริญญา ปริญญาตรี
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. สถานภาพ โสด สมรส หม้าย/หย่าร้าง

5. สมาชิกในครัวเรือนของท่านมีจำนวน.....คน

6. จำนวนบุตรและบุคคลที่ต้องเลี้ยงดู (เช่นคนชรา,คนพิการ ฯ)
 1 คน 2 คน 3 คน
 4 คน 5 คนขึ้นไป ไม่มี

7. พื้นที่ทำกินในปัจจุบัน
 ของตนเอง ของบิดา,มารดา
 ของญาติพี่น้อง ที่เช่า

8. พื้นที่ทำกินของท่าน จำนวน.....ไร่

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับรายได้และแหล่งที่มาของรายได้

1.ท่านมีรายได้จากอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉลี่ย ส่วนใหญ่

☐ ทุกวัน	☐ ทุกเดือน
☐ ปีละ 1 ครั้ง	☐ ปีละ 2 ครั้ง
☐ ปีละ 3 ครั้ง	☐ ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผลผลิต

2.ในกรณีที่ข้อ 1 ตอบไม่แน่นอน มีสาเหตุจากอะไร

- ผลผลิตตามฤดูกาล
- ทำการเกษตรตามความต้องการของตลาด
- ทำการเกษตรตามธรรมชาติ
- อื่น ๆ ระบุ.....

3.รายได้จากภาคการเกษตรของท่านมีรายได้จากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ทำนา
- ทำไร่ (มันสำปะหลัง, อ้อย)
- ประมง, ขุดบ่อเลี้ยงปลา
- ปลูกผัก
- ทำสวน (ผลไม้)
- อื่น ๆ ระบุ.....

4.รายได้จากภาคการเกษตร ต่อครัวเรือนทั้งปี เป็นจำนวนเท่าไรบาท

5.รายได้จากนอกภาคการเกษตรของท่านมีรายได้จากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- จากการรับจ้างทั่วไป
- จากลูกส่งมาให้ใช้
- จากการทำงานต่างประเทศ
- อื่น ๆ ระบุ.....

6.รายได้จากนอกภาคการเกษตร ต่อครัวเรือนทั้งปี เป็นจำนวนเท่าไร.....บาท

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับรายจ่ายครัวเรือนและภาระหนี้สิน

1. ท่านมีภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบหรือไม่

มี

ไม่มี

2. ภาระหนี้สินทั้งหมด ของท่านเป็นจำนวนเท่าไร.....บาท

3. ท่านผ่อนชำระหนี้สินอย่างไร

รายวัน

รายเดือน

รายปี

อัตราดอกเบี้ยต่อปี ของท่าน ร้อยละ.....

ดอกเบี้ยที่ท่านต้องชำระต่อปี เป็นจำนวน.....บาท

4. ให้ท่านเรียงลำดับตามความสำคัญก่อนหลัง เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องใช้เงินฉุกเฉิน เช่นจากการเจ็บป่วยฯ

โดยระบุเป็นหมายเลข

..... ยืมจากบิดามารดา

..... ยืมญาติพี่น้อง

..... เงินออม

..... ใ้รับจำนำ

..... สถาบันการเงิน เช่น ธ.ก.ส., สหกรณ์, ธ.ออมสิน ฯ

..... หนี้นอกระบบ (รายวัน)

5. ให้ท่านเรียงลำดับความสำคัญของการใช้จ่าย จากสำคัญมากไปน้อย โดยระบุเป็นหมายเลข

..... การลงทุนเพื่อประกอบอาชีพ

..... การบริโภคในครัวเรือน

..... ค่าใช้จ่ายการศึกษาของบุตรหลาน

..... ค่ารักษาพยาบาล

..... เครื่องใช้และอุปกรณ์ความสะดวก

..... เครื่องมือสื่อสาร

..... ค่าใช้จ่ายทางสังคม เช่น งานแต่งงาน งานบวช ฯ

..... อื่น ๆ ระบุ

5. ความถี่ในการออมเงินต่อปี

- ทุกเดือน 1-3 เดือน 1-6 เดือน
 ปีละครั้ง ไม่แน่นอน ไม่เคยออม

6. เงินออมต่อปี

- ต่ำกว่า 5,000 5,001-10,000
 10,001-15,000 15,001-20,000
 20,001 ขึ้นไป ไม่แน่นอน

7. นอกจากการออมในรูปแบบของเงินสด ท่านเก็บออมในรูปแบบใด

- ที่ดิน ทองคำ ที่อยู่อาศัย
 เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
 อื่น ๆ ระบุ.....

8. รูปแบบการออมของท่าน

- การออมในระยะสั้น (ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี) เช่น เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ 3 เดือน
 การออมในระยะปานกลาง (ระยะเวลา 1-3 ปี) เช่น สลากออมสิน, สลากออมทรัพย์ทวีสิน
 การออมในระยะยาว (ระยะเวลา 3 ปีขึ้นไป) เช่น พันธบัตรรัฐบาล, ประกันชีวิต กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
 การออมที่ไม่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมาย เช่น การเล่นแชร์
 อื่น ๆ ระบุ

9. ความคาดหวังของท่านเกี่ยวกับการออม

- เพื่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยชรา
 เพื่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น เจ็บป่วยฯ
 เพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สิน
 เพื่อสะสมไว้เป็นมรดกให้ลูกหลาน
 อื่น ๆ ระบุ.....

10. ปัญหาอุปสรรค ต่อการออมของครัวเรือน

- ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภคสูงขึ้น
- ค่าเล่าเรียนบุตรสูงขึ้น
- ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว
- รายได้จากการเกษตรลดลง
- ลูกส่งเงินมาให้หน่อยลง
- อื่น ๆ ระบุ.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางตติยา ศรีสถลมารค
วัน เดือน ปี	24 มิถุนายน 2514
สถานที่เกิด	อ.เมือง จ.นครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	บธ.บ (บัญชี) มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล พ.ศ. 2536
สถานที่ทำงาน	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาจักราช จ.นครราชสีมา
ตำแหน่ง	พนักงานการเงิน ระดับ 7